...ЛЫЕШНИ ДУУДАНАБДИ, СОВЕТ ЭХЭНЭР!

...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

№ 57 (11961)
1969 оной мартын 8, суббото
Сэн 2 мүнгэн

...ай Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Басагамни бэрхэш даа, адлиш даа,
Бантигаа намдаа заһуула даа.

Удангүй ургаха, үндыхэш даа.
Үүлэгүй үдэрөө угтажал байгыш даа.

Мартын наймамнай ерэбэл даа.
Мамадаал хэзээдэш баяртай байгыш даа.

Эрдэмээр бэеэ багаһаа шэмэглыш даа.
Эхэ орондоо үнэтэй хүн болыш даа!

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

СОВЕТ ЭХЭНЭРНҮҮДТЭ

...үүдэ эхэнэрнүүд!

...үдэй уласхоорондын үдэрөөр — тэгшэ эрхэтэ, ...тай түлөө, арадуудай эб найрамдалай ба на...ралараа бэеэ даадаг байхын түлөө, демокра...лизмын түлөө тэмсэгшэ, бүхы түбиннүүдэй ...нэрнүүдэй һаналаа нэгэдэлгын үдэрөөр дашa... Советскэ Союзай Коммунис партиин Централь... таанадые үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, баяр...

...-най үдэр манай олон үндэһэ яһатантай социа... ...тор бүгэдэ арадай һайндэрэй ёһоор тэмдэглэг...

...гоо басагадай — гайхамшаг эхэнэр патриодуудай ...ронай үндэрөөр хүндэлэн ёһолно. Агууехэ ...алтын түлөө эсэгэнэртээ, эрэ нүхэдтээ, аха ...хамта шэн зоригтойгоор тэмсэһэн, граждан ...үүдтэ ами наһаяа хайрлангүй ябажа, Сове... республикые айхабтар эрэлхэгээр аршалан ...нэрнүүдэй, гитлеровскэ хорото добтолгоһоо ...эгэ ороноо ажал хэрэгээрээ, байлдаан тулал...гаалһан эхэнэрнүүдэй габьяань манай ара... ...айхан дурасхаалда үлэнхэй, хэтэ мүнхэдөө ...урдагдажа байхал.

...юумэн совет эхэнэрнүүдтэ бии. Социализ... ...эхэнэр капиталис богоолшолгоһоо хэтэ мүнхэ... ...од, общественэ тэгшэ эрхэтэй гэшүүд болон... ...шэр байдалтай, эрдэм мэргэжэл шудалха ар... ...соёл болбосоролой хяра оройдо гараа, оюун ...шадабаряа хүгжөөн бадарааха, хэрэглэн бэе... ...хин ехэ арга боломжоор хангагдаа.

...эхэнэрнүүд бүхы совет арадтаяа хамта комму... ...уул һайхан ордониие зориг түгэлдэрөөр бай... ...а. Парти, правительствамнай үйлэдбэриин, ...байдалай, эрдэм болон соёлой бүхы һалбари... ...нэрнүүдэй эрхилдэг шэн габьяата ажалые ...хэрэг хүтэлбэрилгэдэ, предприятинууд ба эм...үүдые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ тэдэнэй эдэбхитэй ...ьгые үндэрөөр сэгнэнэ. Арадай гэгээрэлэй ба ...гаалгын хэрэгтэ шиндхэхы үүргэ дүүргэдэг ...үүдэй эсэшэ сусашагүй ажал тусхайлан тэм... баяр баясхаланда хүртэхэ ёһотой.

...оной эхэнэрнүүдэй үнэхөөр тэгшэ эрхэнь арад ...туһада зорюулдаг адли эрхэтэй ажалһаань ...тическэ ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаа-далгаһаань, эрдэмдэ һурадаг, эгээл түрүү наука болон техникэ сүлөөтэйгөөр шудалдаг ябадалһаань эли тодоор харагдана.

Мүнөө сагай хүдөө ажахын техникэ шудалхыень Советскэ правительство һаяхан хүдөө нютагуудай ажалша эхэнэрнүүдые уряалаа. Үйлэдбэреэ үргэлжэ дээрэнь оньһо жоруулха хэрэгтэ, хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ арад нниитын зорилго шиидхэлгэдэ хубитаяа бүрин оруулхаар бэлэн байһанаа элирхэйлэн мэдүүлһэн совет патриоткануудта нэрэ хүндэ, алдар соло!

Манай эхэнэрнүүд эхэ болоһон уялгаяа общественэгоо үмэнэ ехэ харюусалгын үнлэр мэдэрэлтэйгээр дүүргэнэ. Эдэнэр үхибүүдээ оролдосотой мээхэйгээр хүмүүжүүлнэ, тэдэниие арюун һайхан бодолтойгоор, моральна эрхим шанартайгаар — коммунизмын, интернационализмын хэрэгтэ үнэн сэхэ, Эхэ орондоо инаг дуратай, империализмда эбсэшэгүй эсэргүү байхаар болбосоруулна.

Парти болон гүрэмнай совет хүнүүдэй байдалые улам һайжаруулха, ажаһуудалай талаар эхэнэрнүүдэй тэгшэ эрхэгүй байлгын бүхы үзэгдэлые усадхахаар социально-ажаһуудалай арга нүхэсэл хангаха гэжэ саг үргэлжэ оролдоно. Гэр байрын барилга жэл бүри үргэдхэгдэнэ, хүүгэдэй саадуудай, яслинуудай, элүүрые хамгаалгын ба соёлой эмхи зургаануудай тоо улам нэмэнэ. Ажаһуудалай эрилтэ хангадаг албан хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэнэ, ажалша эхэнэрнүүдые гэр тойроной олохон хэрэгүүдһээ сүлөөлдэг машинанууд бүри олоор бүтээн гаргагдана.

Совет арад Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе эрхим һайнаар угтахын тулада, онсо зоригжолтойгоор ажаллажа байнхай. Хэдэн миллион ажалшад оронойнгоо ажабайдалай бүхы һалбаринуудта онсо ехэ амжалтануудые түйлан, энэ гайхамшаг ой угтахые хүсэнэ. Түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө хүдэлөөн арад нниитын удха шэнжэтэй болонхой. Энэ патриотическа хүдэлөөн соогуур предприятинуудай, колхозууд болон совхозуудай олон тоото коллективүүд түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ бүри ехэ уялгануудые абаа. Совет эхэнэрнүүд, бүхы совет арад өөһэдынгөө социалис уялгануудые дүүргэхын түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэжэ байна. Ажалай шэн габьяагай шэнэ, шэнэ үльгэр жэшээнүүд үдэр бүри урган дэлгэрнэ.

Коммунис партиин Центральна Комитет ажахын ба соёлой байгуулалтада хото, хүдөөгэй эхэнэрнүүдэй эдэбхитэй үүргэ дүүргэжэ байһые ехэтэ һайшаана, совет ажалша эхэнэрнүүд — эмэгтэй хүдэлмэришэд болон колхозниигууд, багшанар, врачнууд, инженернүүд ба техникүүд, соёлой, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг, худалдаа наймаанай ба нниитын эдеэ хоолой хүдэлмэрилэгшэд — бүхы эхэнэрнүүд агууехэ Ленинэй зааһан замаар найдамтай дабшагша Эхэ оронойнгоо амжалтануудые арьбадхахын тула хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлжэ, бүхы оюун бэлигээ, эршэ хүсэеэ, дура зоригоо элсүүлхэ байха гээд этигэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын хүдэлөөндэ манай Эхэ ороной басагадай эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадажа байдагынь гүн ехэ һайшаал баясхалангай мэдэрэл үүсхэнэ. Пролетарска интернационализмын үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлэгдэһэн эдэ басагаднай социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай эхэнэрнүүдтэй нэгэдэмэл жагсаалаар дабшана, социальна ба национальна дарлалтада эсэргүүсэн, эхэнэрнүүдые доромжолдог ябадалда эсэргүүсэн тэмсэгшэдые, бусад оронуудтахи ханинараа али болохоор дэмжэнэ. Эхэ оронойнгоо сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалые американска эзэрхэг түримхэйшүүлһээ эрэлхэгээр хамгаалжа байгаа вьетнам эхэнэрнүүдэй баатар габьяань совет эхэнэрнүүдые баясуулна. Совет эхэнэрнүүд манай бүхы арад зонтой хамта жагсан, социалис оронуудта эсэргүү империалистнуудай хорото аашануудые, һүйдхэлтэ ябуулгануудые һэримжэтэй хёрхоор адаглан хаража байнад.

Совет эхэнэрнүүд социализмын оронуудай эхэнэрнүүдтэй нягта хани барисаагаа, бүхы замби түбиин ажалша эхэнэрнүүдтэй интернациональна харилсаа холбоогоо амгалан байдалай ба демократиин илан мандалгын аша туһада, национальна талаараа бэеэ даалгын ба социализмын аша туһада саашадань улам бэхижүүлхэ байха гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет батаар этигэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

КПСС-эй Центральна Комитет, хүндэтэ нүхэд эхэнэрнүүд, таанадые Мартын 8-най үдэрөөр дашарамдуулан үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, бүхы ажал хэрэгүүдтээ шэнэ амжалта түйлахыетнай, элүүр мэндэ, баяртай, жаргалтай ябахыетнай хүсэнэ!

Совет эхэнэрнүүдтэ нэрэ хүндэ, алдар соло!

Бүхы дэлхэйн ажалша эхэнэрнүүд мандаха болтогой!

Манай социалис Эхэ орон мандаха болтогой!

Манай орон доторхи коммунис байгуулалтые үүсхэгшэ ба эмхидхэгшэ Коммунис парти мандаха болтогой!

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет.

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА

БЭЛЭГ

Эжымнай мүнөөдэр
гэртээ үнжэнхэй.
Эрхим гоё
платьяа үмдэнхэй.
— Энэ юун болооб? — гэжэ
Эжыһээ бү асуугты:
Мэдэхээ һанаа һаа
магазин ошогты
Эндэ үхибүүд болон
эрэшүүл олон.
Бэлэг бэдэрнэ эжынэртээ,
бэһэлиг үзэнэ эхэнэрнүүдтээ.
Мартын 8-най
нэрэтэ бэлэг
Магазинуудаар
маша элбэг.
Хүнүүд шэлэнэ, шэншэлнэ,
хүзүүнэйш шэмэг шэртэнэ.
Эдэнэй дунда харана гүт.
Эгээл бишыхан басага таниха гүт?
Эшэгэнэй һүүлдэл
гэзэгэтэйхэн —
Энэ Хандама гэлсээ һэн.
Эжыдээ бэлэг эбаха гээ,
эрхим бэлэг бэдэрээ,
Хүнүүдэй дундуур түрисэлдэнэ,
хүлэртэрөө түрисэлдэнэ.

Шара солхообоо буршытар
шанга гэгшэ адханхай.
Һанаһан бэлэгынь, хай,
Хандамадамнай олдоногүйлтай?
Нэгэн гээ һаа,
дан үнэтэй,
Үгы һаа,
түхэригһөөнь үлүү сэнтэй.
Үнэтэй аад лэ,
үнэгүйгөөр юу абалтайб?
Сэсэн бодол ши,
шэхэндэм шэбэнэлши.
Зүүдэндэл хурса һанаа
зүн дээрэм буулши.
Айш даа,
байлши даа!
Абаха бэлэгээ эжыдээ
амжалтатай шиидхээб.
«Волго» шүүхэ лотерейн билет,
вот, энэ байнал теэд!
Хандамын абаһан билет
харин азатай гү, үгы гүш?
Эхэдээ басаганайнь
һанаашархал
эгээн ехэ баяр ха юм.

Галина РАДНАЕВА

БЭДЭРЖЭЛ ЯБАҺААРБИ

Үниинһөө шамда дуратайгаа
мэдэрбэшье.
Юундэш дуратайгаа ойлгожо
ядадагби.

Үдэшэ бүри зүүдэндээ
золгобошье.
Юрэл шамайе хүлеэжэл
ябадагби.

Мэхэ гохошье бэшэл даа, —
Мүнхэ дурыел хүлеэжэ
ябадагби.

Сагые үнгэргэхэ бэшэл даа, —
Сэдьхэлэй һайханиие бэдэржэл
ябадагби.

Дуран гээшэ үгы юм гээд,
Дурдахашье саг ерэдэг даа.
Дурлажа хэндэшье үзөөгүйб
гээд,
Дууша сэдьхэлдээ гомдогдоно
даа.

КОММУНИЗМ БАЙГУУЛАГША, АЖАЛША, ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТ ЭХЭНЭРНҮҮД

...дын һайндэр — демо... ...сүлөөгэй түлөө, ара... ...эрхэтэй, национальна ... даанхай байхын тү... ...түбиин эхэнэрнүүдэй ...лаа нэгэдэн талархал... ...-най үдэрые бүмбэр... ...хүн түрэлтэнэй түрүү ...то олонинтэ 59-дэхеэ ...байна.

...нэрнүүд энэ һайндэрөө ...жа байнаб гэһэн асуу... Совет эхэнэрнүүдэй ...түрүүлэгшэ СССР-эй ...навт, Советскэ Сою... В. Николаева-Терешкова ...СС-ай корреспондент...

...ал манай бүхы арад... шанартай байна, — гэ...лаева-Терешкова хэ...скэ Союзай ажалшад ...юзай Коммунис пар... гүрэниие эмхидхэн ... уласхоорондын хү...шэгиин вождь В. И ...өөр 100 жэлэй ойе ...дэ эдэбхитэйгээр бэл... ...ир Ильич оронойнгоо ...үдтэ эхэнэрнүүдэй ха... ...хэ удха шанартайда тоолодог байгаа. Ленин ингэжэ бэшээ һэн: «Ниитын предприятинуудые хүтэлбэрилгэдэ, гүрэниие хүтэлбэрилгэдэ хүдэлмэришэ эхэнэрнүүд бүри ехээр хабаадаха ёһотой. Эхэнэрнүүд хүтэлбэрилхы ажалда хабаадахадаа олон юумэндэ һураха, эрэшүүлые түргэхэнөөр хүсэхэ байха. Эхэнэрнүүдтэ бүрин сүлөө олгоогүй һаа, хүдэлмэришэн анги хүсэд илалта түйлажа шадахагүй».

Ленинэй сэсэн мэргэн хараа бодолой зүб байһые түүхэ гэршэлээ. Эхэ оронoймнай бүхы түйлалтануудта совет эхэнэрнүүдэй ажалай, хүсэ шадалай, зохёол бүтээлэй хубита бии. Эхэнэрнүүдэй хабаадаагүй нэгэшье һалбари арадай ажахын эрдэм наукада, соёл культурада, искусствада мүнөө байхагүй. 1928 онтой жэшэбэл, Советскэ Союздахи эхэнэр мэргэжэлтэдэй тоо 54 дахин ургаа. Ороной арадай ажахын ажалладаг бүхы хүнүүдэй хахадһаа үлүүнь эхэнэрнүүд юм. Коммунис партиин, Совет гүрэн алдарта совет эхэнэрнүүд тушаа саг үргэлжэ анхарал оролдолго гаргажа байдаг. Эхэнэрнүүдтэ Эхэ оромнай ажал хэхэ эрхэ олгохоһоо гадна, оюун бэлигээ бүрин бадаргаха арга боломжо олгонхой. Манай 3.800-һаа үлүүтэн эхэнэрнүүд Социалис Ажалай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. 91 эхэнэр Советскэ Союзай Геройн алтан одоор шагнагданхай.

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын һайндэр мүнөө жэлдэ ямар онсо шэнжэтэй байхаб?

Мартын 8-най үдэр Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын конгрессто бэлэдхэлтэй тудалдаба. Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин (МДФЖ) үүсхэлээр Финляндиин ниислэл хото Хельсинкидэ июнь һарада конгресс зарлагдахань. Энэ конгресс дээрэ мүнөө үеын байдалда эхэнэрнүүдэй дүүргэхэ үүргэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ. Бүхы түбиннүүдэй национальна эмхинүүд ба эхэнэрнүүдэй уласхоорондын хэдэ хэдэн эмхинүүд конгрессто хабаадахабди гэжэ мэдүүлээ. «Эхэнэр ба ажал» гэһэн элидхэл хэлэхыень совет делегацида МДФЖ даалгаа.

Американ эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн тэмсэгшэ вьетнам эхэнэрнүүдэй үнэн зүб тэмсэлые дэлхэйн эхэнэрнүүдэй дэмжэн талархалга тухай асуудал дискуссиин үедэ шухала һуури эзэлхэ.

Вьетнам арадые бүрин дэмжэдэг правительствынгаа политикые совет эхэнэрнүүд үнэн зүрхэнһөө һайшаана. Совет ороной олон зуу гаад мянган хүн эм дом, эд бүд, һургуулиин хэрэгсэлнүүдые худалдан абахыень гүйжа, нөөсэлгынгөө мүнгэнһөө эб найрамдалай фонддо оруулна. Совет эхэнэрнүүд эб найрамдалай фондын мүнгөөр худалдан абтаһан эдеэ хоол, элдэб эд товараа Вьетнамые баатарлигаар хамгаалагшадта эльгээбэ. Энэмнай — Вьетнамай эхэнэрнүүдтэ эльгээһэн һайндэрэй бэлэг болоно.

Манай ороной эхэнэрнүүд дэлхэй дээрэхи бүхы үнэн, түрүү үзэл бодолые дэмжэнэ гээд В. В. Николаева-Терешкова үргэлжэлүүлбэ. Араб арадуудта эсэргүү Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгые эдэнэр бүхы совет арадтаал адляар эрид шууд буруушаана. Грециин демокрадуудта, Португалиин, Испаниин, Анголын, Мозамбигай, Латиин Америкын оронуудтахи демокрадуудта талархал үдэр бүри үргэлжэ байнхай. Совет эхэнэрнүүд Европын түбтэ нацизмын һэргээгдэхэ аюулда эсэргүүсэн эрид шууд тэмсэнэ. Эб найрамдал хамгаалхыень, немец үхибүүдэй ухаан бодолые милитаризмын хороор гутаалгахагүйн түлөө тэмсэхыень Баруун Германиин эхэнэрнүүдые Совет оной түлөөлэгшэд хандалга соогоо уряална.

Совет эхэнэрнүүд Эхэ ороноо ажалай баатаршалгануудаар алдаршуулха, бэхижүүлхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлхэ, коммунизм байгуулжа байгаа арадайнгаа бүхы гайхамшаг хэрэгүүдтэ хабаадалсаха байха. Мүнөө үеын дэлхэйн арадуудай хоорондохи ханэрнүүдэй нэрэтэй түрэтэй һуури эзэлхын түлөө тэмсэлые дэмжэхэ, дэлхэй дээрэ хари гүрэнүүдэй эхэни барисаан ба талархалай хүгжэлтэдэ совет эхэнэрнүүд өөһэдынгөө жэшээгээр нүлөөлхэ байха.

(ТАСС).

...АЛИШАН НЭРЭЭРЭЭ ОМОГОРХОНОБ

РЕСПУБЛИКЫНГАА колхоз, совхозуудай олон тоото һаалишадые эхэнэрнүүдэй уласхоорондын һайндэр — мартын 8-аар дашарамдуулан, үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб.

Манай хүдэлмэри нилээд хүшэр хүндэшье һаа, хүн зондо хэрэгтэй, һайн һайхан удха шанартай ажал гэжэ һанадагби. Хүнүүд үглөөгүүр магазинһаа һү, тоһо, зөөхэй, тараг худалдажа абахадаа, эдэмнай бидэ, хүдөөгэй эхэнэрнүүд — һаалишадай улаан гараар суглуулагдаһан сагаан эдеэн гээшэ гэжэ һанаандаа оруулдаг ха гү? Нёдондо би үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 5570 килограмм гэхэ гү, али хамта 94.6 мянган килограмм һү һаагаа һэм. Энэ сагаан эдеэгээр нэгэ үдэр соо хэдэн зуу мянган хүниие хооллуулха байна.

Үнеэ һаахашье барагтай аяб даа. Хүнэг тодожо, хүхыень шобтороол һаа, һүн шууяса гарахал юм гүбэ гэжэ зариман һанадаг. Теэд үнэндөө тэрэмнай бүхышье тиимэ бэшэ. Үнеэн бүхэнэй абари зангые һайн мэдэжэ, зоотехникын заабариин ёһоор эдеэлүүлхэ, оролдосотой һайнаар, дүрэхэнийнь оложо, һайса шабхажа һааха, мүн хаһа сагтань шэргээхэ, тугаллахаһаань урда нариинаар харууһалха хэрэгтэй. Тиигэжэ үдэр һүнигүй оролдожо, хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлөөгүй һаа, һү ехээр һаажа шадахагүйш. «Хүлһөө гаргангүй хүдэһэшье хайшалхагүйш» гэжэ зон хэлсэдэг ха юм.

Сэхынь хэлэхэдэ, манай ажал хүнгэн бэшэ. Бүхэли үдэр соо фермэдээ хүдэлхэш. Үнеэдээ үдэрэй гурба һааха, тэдэндээ үбһэ, силос зөөжэ, талха тарьянайнь зүйл уһанда худхажа үгэхэш, уһалхаш. Үшөө нарай тугалнуудаа хорин үдэр соо хараханш. Тиихэдэ өөрынгөө гэртэхи, газаахи ажал гэжэ байха, үхибүүдтэй гэр бүлэдөө анхарал табиха хэрэгтэй.

Фермын хүндэ хүдэлмэриие оньһожоруулжа, ажалыемнай хүнгэдхэжэ үгөө һаань, манда ехэл амар болохо һэн.

Намайе нютагаймнай зон нүхэд энэ жэлдэ аймагай ажалшадай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлээ. Энээнһээ урда тэрэхи һунгалтадашье баһал аймагайнгаа Соведтэ депутадаар һунгагдаһан байгааб. Өөрынгөө хэжэ байһан ажалай ехэшье һаань, арга, сүлөө оложо, депутадайнгаа уялга дүүргэхэ, хүн зонойнгоо этигэл найдабариие харюулха гэжэ оролдодогби, саашадаашье оролдохоб.

Н. ТАДВАШКИНА,
Сэлэнгын совхозой һаалишан, аймагай Соведэй депутат.

ТАСС
ШЭНЭ ҺОНИН

Алжирай гадаадын хэрэгүүдэй министр Москва ерэбэ

МОСКВА. (ТАСС). Алжирай революционно Соведэй гэшүүн, Алжирай Арадай Демократическа Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Абдельазиз Бутефлика Советскэ правительствын айлшан болоно, мартын 6-да Москва албанай хэргээр ерээ.

(ТАСС).

СССР-эй Наукануудай академиин ехэ хуралдаан

МОСКВА. (ТАСС). Жэлдээ нэгэ дахин зарлагдадаг СССР-эй Наукануудай академиин хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн, совет эрдэмтэдэй жэлэйнь ажалай дүнгүүд Эсэгэ ороной эрдэм наукын хүгжэлтын шэнэ хараа бодол болон түсэбүүдые тодорхойлхо үндэһэ һуури боложо үгөө.

М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ алтан медалиин лауреадууд академик В. А. Энгельгардт, Венгриин Наукануудай академиин президент, СССР-эй Наукануудай академиин гадаадын гэшүүн Иштван Русняк (И. Русняагай элидхэлые академик С. Е. Северин уншаа) гэгшэд заседани дээрэ элидхэлнүүдые хээ.

М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ алтан медаль Наукануудай академиин хамтын суглаан дээрэ баяр, ёһололой оршон байдалда академик В. А. Энгельгардта барюулагдаа.

СССР-эй АН-ай жэлдээ нэгэ дахин зарлагдадаг хамтын суглаан мартын 6-да хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

(ТАСС).

„Космос.268“, „космос-269“, „космос-270“ ниидхүүлэгдэбэ

ТАСС-ай мэдээсэл

«Космос-268» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1969 оной мартын 5-да Советскэ Союзһаа дэгдээгдэбэ.

• • •

«Космос-269» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1969 оной мартын 5-да Советскэ Союзһаа дэгдээгдээ.

• • •

«Космос-270» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1969 оной мартын 6-да Советскэ Союзһаа дэгдээгдээ.

ЭХЭНЭРНҮҮДТЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН БЭШЭГ

Манай республикын эхэнэрнүүдэй хүдэлөөнэй түүхэһээ нэгэ хэды үгэ хэлэхэ дуран хүрэнэ.

1925 оной ноябрь һарада манай республикада эхэнэрнүүдэй нэгэдэхи съезд үнгэрөө бэлэй.

Түрүүшынхеэ үнгэрһэн энэ съездэ тон ехэ анхарал хандуулагдаа: юуб гэхэдэ, энэ съезд бүтээһэн хүдэлмэриин үрэ дүн гаргаха, эхэнэрнүүдтэ дүүрэн сүлөө хангаха ба тэдэниие үзэг бэшэгтэ һургаха саашанхи зорилгонуудые баталан абаха байгаа.

Ноябриин 13-най үдэшын 6 сагта профсоюзууд хоорондын клубай байшан соо эхэнэрнүүдэй нэгэдэхи съезд нээгдэбэ. Делегадуудай дунда буряад эхэнэрнүүд олон һэн. Янза бүриин хубсаһа үмдэһэн буряад, ород, шэмээшэг эхэнэрнүүд зал шэмэглэн, һууринуудаа эзэлээ.

БМАССР-эй ЦИК, СНК-гай, РКП(б)-гэй Буряадай обкомой, мүн эдир пионернүүдэй зүгһөө түлөөлэгшэд үгэ хэлэжэ, съездын делегадуудые амаршалба.

Бүхэдэлхэйн эхэнэрнүүдэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ударидагша Клара Цеткинэй энэ съездэ эльгээһэн амаршалгын бэшэг делегадуудта мартагдашагүйгөөр хадуугдаа һэн. Тэрээн соонь нигэжэ бэшэгдэнэ: «Буряадай автономито республикын эхэнэрнүүдэй нэгэдэхи съездэ халуун баяр хүргэжэ, Коммунис партиин ударидалга доро амжалтатайгаар хүдэлхыень хүсэнэб. Эрэшүүлтэй хамта таанад, хүндэтэ эгэшэнэр, бултандатнай эрхэ сүлөө олгохо шэнэ байдал байгуулжа шадахат.

Танай ажал хэды хүндэшье һаа, үнэн сэхэ, һайн һайхан.

III Интернационалда нэгэдэһэн эгэшэ ба аха дүүнэр таанадай алдарта хэрэгые талархан хаража байна.

Эрэлхэг зоригтойгоор урагшаа!

Үнэн зүрхэнһөө баярые хүргэгшэ Клара Цеткин».

Г. СЕМИНА.

ЗУРАГЛАЛ

ЭСЭГЫН НЭРЭ

Хүн бүхэн хаанашье, хэзээшье уг гарбалайнгаа, өөрынгөө нэрэ хухалангүй ябаһайб гэжэ эрмэлзэдэг тээшэ ааб лаа. Энээн тухай «нэрээ хухаранхаар, яһаа хухара» гэжэ арад зон сэсэн мэргэнээр хэлсэдэг. Светлана энээниие һайн мэдэхэ. Бага наһанһаа хойшо эхэ, эсэгынгээ, өөрынгөө нэрэ хухалангүй ябахые тэрэ оролдоо.

Бага наһан. Светлана гурбатай һая гаража ябаһанаа һанадаг. Тиихэдэ хаанаһаашьеб даа танигдаагүй хүнүүд Санага нютаг ерэжэл байгаа бэлэй. Зарим эхэнэрнүүд сэрэгэй хубсаһатай эдэ хүнүүдые хараад лаа уйлаллаха. Нүтөөлүүлынь зарим хүнүүдэй хүзүүндэ аһалжа, баяртайгаар уйлан, гэртээ абаашаха. Светланын эхэ хэниишьеб даа хүлеэнги байха. Басагынай хамта наададаг зарим үетэниинь «эсэтэмнай дайнһаа ерээ» гэлдэжэ, тэрэниие конфетээр хүндэлхэ.

— Һайн лаа. Эсэгынгээ бусахада танаа баһал конфетээр хүндэлхэб,—гэжэ Светлана найдуулагша бэлэй. Басаган эсэгынгээ бусахые үдэр бүри хүлеэхэ.

Энэ үедэ эжынгээ уйдхартай, барагар шарайтай ябаһаг хэды эсэгэ тухайгаа асуухаяа зүрхэлхэгүй. Бишыхан Светлана эсэгынгээ бусахые хүлеэжэ ядаад, нэгэтэ эжыһээ нигэжэ асууба:

— Эжы-а, баабаймнай хэзээ бусаха юм?

— Басаган, эсэгэшни бусахал даа, хүлеэжэ бү яда,—гэжэ эжынь уйлаганан, Светланынгаа һанаа заһаа бэлэй.

Светлана эжынгээ хасар дээгүүр нёлбоһоной хүндөөр мухаридахала, нэгэл гашуудалта юумэн болоо гэжэ одоо ойлгоо һэн.

Светлана Будаева һургуулида ябажа эхилхэдээ, эсэгынгээ дайнда ямаршье һураггүйгөөр үгы болоһые мэдэжэ абаа һэн. Тиибэшье басаган эсэгынгээ бусажа ерэхые оортоо хүлеэдэг бэлэй.

Нэгэтэ нютагай үндэр наһатай үбгэжөөл эхэ болоһон Светланые танижа ядахадаа: —

— Зай басаган, хүлисэ намайгаа. Бишни үгэли болоһо, хүниие танихаа болёоб. Хэнэй бэлэйш, басаган? Эсэгэшни хэн бэлэй? — гэжэ асууба.

— Норбын Сандагай Будын басагам. Светлана гэжэ нэрэтэйб,—гэжэ басаган харюусаба.

Үбгэжөөл дуугай байһанайнгаа һүүлээр:

— Аа, Будын басаган гүш даа. Танигаагүй байһалби. Эсэгэшни бэрхэл хүн бэлэй. Нэрэтэй түрэтэйшье хүн һэн. Эсэгынгээ нэрэ хухалангүй, һайханаар сахижа яба, — гэжэ юрөөгөө һэн.

Светлана үбгэжөөлэй хэлээшые мүнөөшье болотор марталаггүй.

Эсэгын нэрэ! Хүндэ элдин нютагай нангин тоонтоһоо, эхэ эсэгэһээ сэнтэй юумэн байхагүй. Нимэл дээрэһээнь хүн бүхэн нангин нютагайнгаа шарай улам һайхан болгохо, эхэ эсэгынгээ нэрэ дээшэнь үргэжэ ябахые оролдодог гээшэ ааб лаа. Хүн баһа өөрынгөө нэрэ хүн зоной, үетэн нүхэдэйнгөө дунда хухалангүй ябахаар эрмэлзэдэг. Хүнэй нэрээ хухалаа һаань, тэрэнэй хүбүүн, энэнэй басаган иибэ, тиибэ гэжэ хэлсэдэг шүү. Нэрээ хухалһан хүн эхэ эсэгынгээ, уг гарбалайнгаа нэрэ хухална гээшэ.

Светлана дэлхэйн хоёрдохи дайнһаа бусаагүй эсэгынгээ нэрэ һайханаар сахижа ябадаг. Багаһаа долонгир энэ басаган һаалишан эжыдээ туһалжа эхилһэн.

Комсомол Светлана Будаевагай ажалайнь намтар эндэһээ эхитэй юм. Долоодохи класс дүүргэд байхадаа, Санагын гүүртэ дээрэ һаалишадай дуталдахада, тэрэ һайн дураараа һаалишан болоо бэлэй. Тэрэ тэһээр арбан жэл үнгэрөө. Светлана эдэ жэлнүүдтэ хүнэй хойно ороогүй.

— Норбын Сандагай Будын басаган ажаллахадаа шадамар бэрхэ. Эсэгэдээл адли нэрэтэй түрэтэй хүн болохо хаш,—гэжэ нютагайнь хүн зон Светланын һаалишанаар хүдэлжэ эхилхэдэ хэлсээ һэн.

Нютагайхидынь нигэжэ Светлана Будаева тухай дэмы хэлсээгүй. Юуб гэхэдэ, комсомол басаган жэл бүри һү һааха түсэб, уялгануудаа дүүргэжэ, хүн зонойнгоо дунда хүндэтэй болонхой.

—Санагын гүүртэ дээрэ залуу һаалишад олон. Светлана залуушуулда туһалжал ябадаг, заабари хэлэдэг. Нимэл хадаа Светлана Будаева ВЛКСМ-эй райкомой гэшүүнээр һунгагданхай. Нёдондо энэ һаалишан үнеэн бүриһөө дундаа зэргээр 1700 литр һү абаһан. Түсэбэй ёһоор тэрэ 1200 литр һү һааха байгаа. Комсомол басаганай ажал үндэрөөр сэгнэгдээ. Үнгэрһэн жэлдэ тэрээндэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай значок барюулагдаһан. Светлана Будаева нигэжэ эсэгынгээ нэрэ һайханаар сахижа ябана.

...Санага һууринда мүндэлһэн үндэр хүшөөгэй дэргэдэ нэгэ эхэнэр зогсоно. Хүшөө Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда баатарай үхэлөөр унаһан нютагай хүбүүдэй мүнхэ дурасхаал болгогдон босхогдонхой. Энэ залуухан эхэнэр бодолгото болонги. Светлана Будаева энэ хүшөөгэй дэргэдэ юуһэ зогсооб, юун тухай шэбшээб? Дуугай зогсоно. Һаалишан эхэнэр эсэгэ тухайгаа бодоно. Эсэгынгээ нэрэ тухай. Эсэгэнь бусажа ерээ гү? Бусажа ерэхыень хэды хүлеэгээб лаа. Эсэгынь нэрэ! Эсэгынь нэрэ хүшөө боложо мүнхэрэнхэй. Энэ хүшөөдэ, Эхэ ороноо хархис дайсанһаа хамгаалжа ябаһаар баатарай үхэлөөр унаашадай дурасхаалай, тэдэнэй нэрын, эсэгынь нэрын мүнхэ хүнүүд малтайгаа абажа дохино. Эсэгын нэрэ! Һаалишан Светлана Будаева эсэгынгээ нэрэ нэрлүүлжэ ябана.

Светлана Сандаковнада өөрынь нэрэ нэрлүүлхэ хүн баһа бии. Һаалишан Санжижаб нүхэртэй. Санжижабтан дүрбэн үхибүүтэй. Тэдэнь баһа эхэ, эсэгынгээ нэрэ нэрлүүлхэл байха.

...Бидэ һаалишанай гэртэ Светлана Будаева, тэрэнэй эхэ Долгор Санжиевна хоёртой хөөрэлдэнэбди. Долгор хүгшөөлэй пенсидэ гарабашье һаа, хүнүүдэй дуталдахада өөрынгөө дураар мал харууһална. Бидэ ажал, ажабайдал тухай хөөрэлдэбэбди.

— Мүнөө саг һайн болоо. Дайнай үедэ хүшэрхэн бэлэй лаа. 1942 ондо, Светланын турба һаратайда Буда шархатаа һэн. Танкист байһан. Тиигэһээр ямаршье һураггүйгөөр үгы болоһон. Амиды мэндэ һаа, мүнөө бусажал ерэхэ байгаа. Светынгээ энэ бологор эсэгэшни дайнда үгы гэжэ хэлээгүйб. Басагамни эсэтынгээ бусахые хүлеэдэг лэ байгаа...—гээд бодолгото болоһон Долгор хүгшөөлэй хэлэбэ.

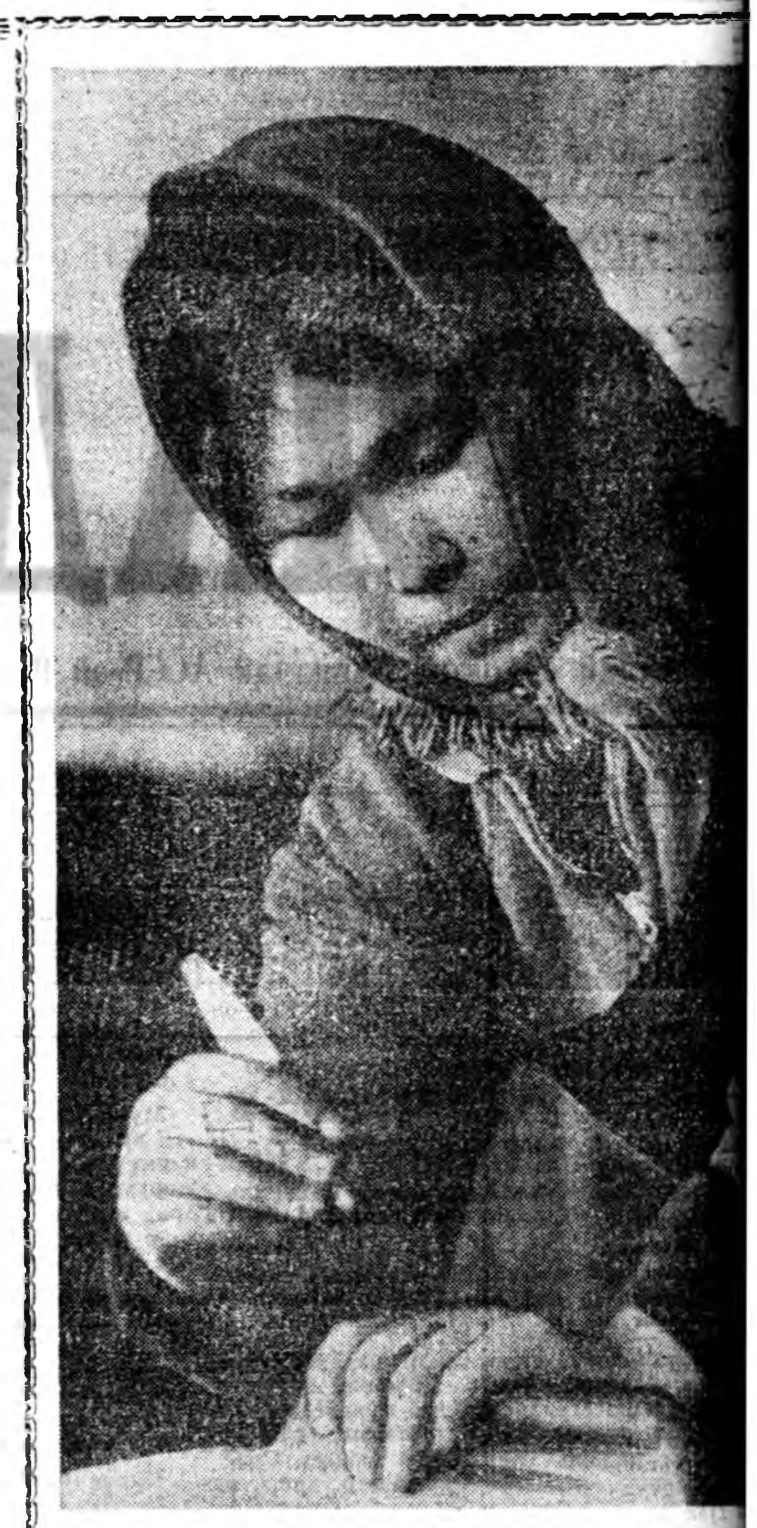
Басаганайнгаа ажалдаа ошоһон хойно:

— Светэмни бараг һайн хүдэлнэ лаа. Эсэгынгээ нэрэ нэрлүүлэнхэй,—гэжэ Долгор Санжиевна омоторхонгёор хэлээ һэн.

Нимэл лаа, хүнэй нэрэ. Арад зоной аза туһада наһан соотоо оролдожо ябаһан хүнүүдэй нэрэ мүнхэ. Энээниие хүн зоной ой ухаанһаа юугээршье, ямаршье хүсөөр гаргахагүйш.

Г. РИНЧИНО,
манай корр.

Захаамин — Улаан-Үдэ.

Хабтагар зузаан шэлнүүд хаха зүһүүлэн ябтар[...] отологшо Раиса Федотова ехэл сүлөөгүй ажал[...] нэй отолһон шэлнүүдые ороноймнай алишье з[...] приятн, ажахынууд абана ёһотой. Раиса Федот[...] Үдын шэлэй заводой түрүү хүдэлмэришэдэй н[...]

Ф. СОРОКИН[...]

КОЛЛЕКТИВ СООГОО СУУРХАНХ[...]

— Ээлжээтэ хөөрэлдөөгөө эхилхэмнай гү? — гээд нүхэр Мерзлякова суглараһан нүхэдтөө хандана. — Эхилхэдэмнай болохо ха, ондоо хүн ерэхэгүй хэбэртэй. Булта сугларaа бэшэ аал,—гээд зал соо һууһан парторг Ю. С. Гафитулин харюусана.

Мысовая станциин улаан булапда түрүүшын халаанай хүдэлмэришэд ажалаа дүүргээд сугларһан байба.

— Үсэгэлдэр халаамнай бирагүйхэн ажаллажа гараа. Клюевскэ леспромхоздо эльгээгдэхэ хоёр вагон саг соогоо ашаалагдангүй үлэжэ, ябуулагдаха графигһаа хожомдоһон байна,—гэжэ эндэхи агитатор Тамара Алексеевна Мерзлякова хөөрөөгөө эхилнэ. — Ябуул поезднуудые үнгэргэхэ график дүүргэгдэһэн байна. Зүгөөр бүришье һайнаар хүдэлхэ арга бии байгаа, тиигэбэл бидэнэр доодо захань ашаанай 3 поезд графигһаань 10—15 минута урид ябуулжа шадаха һэмди. Имагтал поезд хабсаргагшадай зэмээр энэ аргаяа хэрэглэжэ шадангүй үлэшэбэбди.

Нэгэдэхи халаанай хүдэлмэридэ үнгэргэһэн үдэр дайралдаһаа дутагдалнуудые агитатор хургаа даран тооложо, саашадаа хайшан гэжэ ажалаа эмхидхэбэл һайн бэ гэжэ тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

Эдэ бүгэдэ тухай агитатор хаанаһаа мэдэхэ байбаб? Ушарынь гэбэл, нүхэр Мерзлякова станциин оператораар, ондоогоор хэлэбэл, станциин дежурнын туһалагшаар ажалладаг юм.

Ажалда ороһоор 6-дахи жэлээ, агитатораар 3-дахи жэлээ хүдэлнэ.

— Ямар поездын хэзээ ерэхыень, эндэһээ хэды вагон шагтагалагдахыень бидэнэр операторнууд һайса мэдэжэ, энэ хүдэлмэри эмхидхэнэ ха юм бибди, —гэжэ агитатор малнадта хэлэнэ. Тиимэһээ ажал хэрэгэй хойноһоо хинаха, шалгаха ушартай. Хэнэй ямараар ажалладагыень мэдэхэш, энээн тухай нүхэдтэйгөө нүхэрэй ёһоор хөөрэлдөөгүйдэ аргагүй гэжэ һанагшаб.

Зүб лэ хэлэнэ, агитатор. Агитатор хүн, нэн түрүүндэ, үйлэдбэриин асуудалнуудта анхаралаа хандуулха зэргэтэй бшуу.

Хэдэн жэлдэ ойлгууламжын хүдэлмэридэ хабаадалсажа, дүй дүршэлтэй болоһон Т. А. Мерзлякова өөрынгөө хөөрэлдөө имагтал үйлэдбэреэр хизаарладаг бэшэ, мүн орон доторхи болон хилын саанахи һонинууд тухай нүхэдтөө хөөрэжэ үгэдэг за[...] үдэр нютагай Совет[...] та тухай хөөрэжэ [...] гуулиин округууда[...] һунгуулиин комис[...] совет эрхэтэнэй уял[...] тухай һонирхолто[...] болобо.

— Бэрхэ хүдэ[...] мнай нэгэн юм,—[...] начальник Ю. Н. [...] Мерзлякова тухай [...]

— Эрхим агита[...] лективтээ суурха[...] тийна эхин орга[...] тарь Юрий Серге[...]

Д. ЦЫБ[...]

Зураг дээрэ: аг[...] Мерзлякова ээлжэ[...] үнгэргэжэ байна.

ХОЙМОР ТУХАЙ ШЭБШЭЛГЭ

Цыреноулма ДОНДОГОЙ

Шэнэ поэмэһээ

«Мэндээ, — Сэдэб ахай!»
«Мэндэ сайн! Ойроһоогта?»
«Холоһоо зорёоб һахы».
«Хойморто гарыт, хойморто».
...Хүндэтэй айлшанаа —
хойморто, —
Хүндэшэ Буряадай заншал,
Эрэ, эхэнэрш һаань хойморто
Энэ сагаймнай заншал.
Уужатай[1] хүнэй гэшхэхэдэ,
Уужам бэшэл һэн дэлхэй...
Хамаг сээрнүүд шэхэндэ
Хажараар дуулдадаг бэлэй.
...Ямаадаа нэгэ хүгшөөдэй
Ябагаар бэдэржэ ябахадаа:
«Шу-шууемнай хараа
гээшэгтэ-ээ?» —
Шууяса һурагшалдаг һэн ха
даа.
«Ямаадыемнай хараа гүт?» —
гэхэ.
Яахадаа аргагүй һэн ааб?
Яалда даа, хадам эхэнь
«Ямаан» һахилтай[2] һэн даа...
Эдирхэн ябааб — эрбаадтай.
Эгэтын адагта танигша һэм,
Одхоной һамган алдартай,
Оройбшо малгайтай хүгшэнии.
Хоёр гарайнь альган
Хобинлдон досоошоо хатанхан.
Модоной үндэһэн аягаа
Морхигор хургадынь адханхай
Зоной һонирхобол, түргэхэн
Зобоһон намтараа ярихал:
«Эхэһээ анхан түрэхэдөө,
Эрэмдэггүй ябааб, арюухан.
Наһаа гүйсөөд орхиходом,
Намаяа гэртэхнм хадамнаа.
Хадам эхэм сохихол даа,
Халбага зөөхэй харамнаад.
Эхэнэр гүбэ даа, бурхан .
Эхэ болохыем заягаа.
Гэргэн болонгүй, барһан.
Гэртээш түрэһэн һайб аяраа!..
Адхарха шуһанһаам эртээнһээ
(Адхамарнуудш үхиеэ яаха
һааб?)
Булайгаар тэдэш этээрхээд,
Пулаахаа үргөө һэн захаһаань.
Гэмтэй һэм бэрн байһандаа!—
Гэр доронь нарайлхадаа,
(Һаари үбэл байгаал даа)
Һалхи татааб—ай, халаг даа...»
Эмгэйнэрни, дуулан уйлан,
Эрхэгүй сагта һуугаалта.
Эхэнэр зоной «үйлэ»
Эдлэжэл ябадаг байгаалта.
Ашатнайб — гуша, дүшэш һаа,
Аяар холынтнай саданарайб.
Эртэ үглөө, үдэшэш һаань,
Эрдэм номдо саданагүйб.
Дуу, шүлэгтэй ханилааб,
Дууланаб буряад хэлээрээ.
Анда нүхэдөөр танилсааб.
Аяншалан ябахадаа дэлхэйгээр.
Уужатай хүнэй гэшхэхэдэ,
Уужам дэлхэй болоо.
Хажар сээрнүүд шэхэндэ
Хабирсалдахаяа болёо.
Гэбэшье зарим үбгэдүүд
Гэмэр гутар гэмшэһээр:
«Саг хубилаа — гэргэдүүд
Сабаагүй болошоо—үбшэмөөр!»
Тэдэнэй гэмэрээн, гутараан
Тиимэшье аймшагтай бэшэ, —
Огторгойн һара хараад,
Онгойтороо боороһондол бэзэ?..
Уужатай хүнэй гэшхэхэдэ,
Уужам болошоо дэлхэй.
Золтой дуунууд шэхэндэ
Зориг нэмээн зэдэлэпхэй.

[1] Уужа — буряад эхэнэрнүүдэй дэгэл дээгүүрээ үмдэдэг хубсаһан.
[2] Һахил — ламын үгэһэн нэрэ.

ТОО, БАРИМТАНУУД

МАНАЙ ОРОН ДОТОР

● 1917 ондо инженер-эхэнэрнүүд бүхы Россида 600 хүн һэн. Мүнөө СССР-тэ 545 мянган эхэнэрнүүд инженерэй мэргэжэл шудаганхай. Техническэ дээдэ һургуулинуудай студентнэрэй 31 процентнь — эхэнэрнүүд.

● СССР-тэ 425,3 мянган эхэнэрнүүд врачай мэргэжэл шуданханхай, 1913 онойхидо орходоо, 150 дахин олон болоно.

● Арадай ажахыда 41 миллион эхэнэр хүдэлжэ байдаг. Манай ороной бүхы хүдэлмэришэд, алба хаагшадай хахадынь эхэнэрнүүд болоно.

● Манай һургуулинуудта хамта дээрээ 1.628 мянган эхэнэр-багша хүдэлдэг. Энэнь һургуулиин бүхы хүтэлбэрилэгшэд, багшанарай 70 процент болоно.

Дээдэ һургуулинуудта һурадаг студентнэрэй 46 процент эхэнэрнүүд.

● 1968 ондо хүүгэдэй саад, яслинуудаар 9 миллион үхибүүд хангагдаа. Тэрэнһээ гадуур үшөө 4,5 миллион үхибүүд зунай сагта эмхидхэгдэдэг ясли ба саадуудта ябадаг.

● Союзна ба автономито республикануудай Верховно Соведүүдтэ 2.983 депутат-эхэнэрнүүд һунгагданхай. Нютагай Соведүүдтэ 875.303 эхэнэр һунгагданхай, энэнь манай ороной бүхы депутадуудай 42,8 процент болоно. 9 эхэнэр союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлнэ, 22 эхэнэр — министрнүүд.

● 1922 ондо 41 мянган коммунист-эхэнэрнүүд тоологдодог һаа, 1967 оной эхиндэ 2 миллион 647 мянган эхэнэрнүүд Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүд болонхой гэжэ бүридхэгдөө.

● Буряадай республика дотор соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудта ажаллагшадай 78 процентнь эхэнэрнүүд, элүүрые хамгаалгада — 90 процент, худалдаа наймаанда — 88 процент, ниитын эдеэнэй газарта, мүн лэ 88 процентнь эхэнэрнүүд хүдэлдэг.

● Верховно ба нютагай Соведүүдтэ манай республикын ажалшадай дундаһаа һунгагдаһан депутадуудай 38,8 процент эхэнэрнүүд.

● Улаан-Үдын городской Соведэй 380 депутадуудай 156-ниинь эхэнэрнүүд болоно.

ТРАКТОР АГТЫН АЯЛГ[...]

Хүн бүхэн бага балшар ябахадаа, «гарайнгаа ганзагада хүрэхэдэл» тиимэ юумэ хэжэ һурахаб гэжэ бодомжолдог гээшэ. Гушаад онуудта манай үргэн Буряад орондо тракторнууд ерэжэ, тарялашадые хэды ехээр баясуулаа, омогорхуулаа гээшэ һэм бэ? Һанаад үзыт, тэрэ сагые. Нютаг бүхэндэ һаял ажахыгаа түбхинүүлжэ байһан колхозуудта газар хахалха гэхэдэ, моринһоо бэшэ унаа гэжэ байгаагүйнь мэдээжэ. Тэрэл сагта колесно тракторнууд бии боложо, холо ойгуур тунга газараймнай хүрин хара хүрьһэ урбуулжа хаяхадаа, хүн бүхэнэй досоо ямар ехэ баяр баясхалан түрүүлэгшэ һэм бэ? Тиихэдэл нютатай залуушуул, «трактор агтын аялга тала дайдыемнай сууряатуулна» гэһэн дуу зохёожо, ажал хүдэлмэри дээрээ дуулалдажа ябадаг һэмнай даа. Тиихэдэл — түрүүшын трактор хараһан хүбүүд, басагадай «би трактор жолоододог боложо, тала дайдаар харайлгахаб» гэжэ байгаад хөөрэлдэдэг байһан саг. Нимэ эрмэлзэл тэрэ үедэ Санжи Гомбоевагай һанал бодолдо түрэһэн юм. Санжи тиихэдэ үетэн нүхэдөөрөө сэнгэжэ, наадажа ябаһаар Баянголой долоон жэлэй һургуули дүүргэжэ, одоошье «гарынь ганзагада...» хүрөө һэн.

Эгээл 1939 ондо Хүнтэйн үргэн талада тракторай бии болоод байхада, нютагай зондо гайхуулжа байгаад, һаял 18-тай болоһон Санжи Могойтын МТС ошожо, тракторай курсада һураад, «булад хүлэг» жолоододог болоһоноо һанахадань, заримдаа зүүдэн мэтэ һанагдадаг, хэзээдэшье мартагдахагүй шэнги байдаг. Ямаршье эрдэм һургуулигүй олон хүбүүд, эрэшүүл соо хэдэхэн басагадтай тиигэжэ тракторист болохо гээшэнь тэрэ сагта гайтайхан, ёһотойл зориг, зүрхэн хэрэгтэй байгаа даа.

Санжи Гомбоева хэдэн хүнүүдэй дундаһаа колесно тракторта һуунхай, Баруун-Хүнтэйн тариянай газар хахалжа, тэндэхи хүн зониие одоошье гайхуулаа, хүбүүд, басагадые атаархуулаа бэлэй.

— Ойлгыт юрэдөө, энэ Урбагайн Гомбын басаган галтай тэргэдэ һуугаад гүйлгэдэг болоо. Ондоо хүдэлмэри олоожо ядаа юм гү?— гэжэ тэрэниие хараһан нютагайнь үбгэд, хүгшэд дураа гутаһан янзатайгаар хөөрэлдэдэг байгаа.

— Тиихэдэ жэгтэйл һонин саг байгаа даа. Нютагтаа шэнэ юумэнэй бии болоходо заримашуул һонирхохо, нүгөө зариманиинь буруу һөөргэнь татахаа оролдодог байһан, — гэжэ Санжи Гомбоева тэрэ саг һанан һанан хөөрэнэ.

Нээрээшье тэрэ сагта эхэнэр хүндэ трактористаар ажаллахань хүшэр хүндэ байгаа. Мотоороо гараараа эрьюулжэ тракторaa хүдэлгэхэ, буразаа бүхэнэй захада гарахадаа, анзаһаяа бар хүсөөрөө үргэхэ, халаан соогоо хэдэн мэшээг түлеэ тракторайнгаа бункер руу хэжэ худхаха гэхэ мэтэ хүдэлмэри хэгдэдэг бэлэй. Тиихэдэ Санжи, тэрээнтэй сугтаа хүдэлжэ эхилһэн Эржэма Аюшеева гэгшэд эдэ бүгэдэһөө айдаггүй һэн. Заримдаа эрэшүүлтэй сугтаа ажаллахада туһатайшье, һайншье байдаг һэн. Юуб гэхэдэ, хүшэр хүндэ юумые хамһалсаад, үргэлсөөд үгэхэ. Илангаяа тэрэ «НАТИ», «ЧТЗ» маркын хүндэ мотоорые гараараа эрьюулхэ болоходоол, дүтэ хүдэлжэ ябаһан эрэшүүлдээ хандадаг байгаабди. Тиигэжэ сугтаа ажаллажа ябахадаа бэе бэедээ дадаад, тэдэнэртээ адли болонхой, ана-мана барилдажа, тракторайнгаа тоһоор, шоройгоор нюураа будалсажа, шуулялдажа ябадагаа Санжи үсэгэлдэрэйхидэл һанадаг. Ойроо хүргэгдөөгүй Хүнтэйн үргэн талын газарай трактор агтын хүсөөр элдүүрилэгдэдэг болоходоо, жэл бүхэндэ алтан шэнисын тариян далай долгилуулагдажа, нютагай малшад, таряашадай нюдэнэй хужар болоһоһоо гадна, ажахынуудай, мүн колхозой гэшүүдэй амбаараар дүүрэн тариян суглуулагдадаг саг одоошье ерээ бэлэй. Колхозой эрхим трактористка болоһон Санжи Гомбоева газар ехээр хахалһанайнгаа, ороһо тарианай баян ургаса абаһанайнгаа түлөө һайндэрэй болоходо колхозой правлени, партийна организациин зүгһөө баяр баясхаланда хүртэдэг, үнэтэ бэлэгүүдээршье шагнагдадаг һэн. Мүнөө Санжи Гомбоевагай гэртэнь Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй гурбан грамота, КПСС-эй райком, аймгүйсэдкомой, колхозойнь хэдэн арбаад грамота түсхай данса соо суглуулагданхай байдаг. Энээнһээ гадна Санжи Гомбоевагай энгэртэ Ажалай Улаан тугай орден, «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ габьяата ажалай түлөө», «Шэнэ газар хахалһанай түлөө» гэһэн медальнууд, «РСФСР-эй хүдөө ажахын социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн значогууд ялардаг...

Һая ажахыгаа түбхинүүлжэ байтарнай дайн эхилээ һаа даа. Фашис нохосуудһаа Эсэгэ ороноо хамгаалхаар нютагай хүбүүд, эрэшүүл булта шахуу тооной мордожо, нютагтань хүшэр хүндэ саг ерэбэ. Санжитай сугтаа хүдэлжэ ябаһан тракторист нүхэдэй олонхинь «булад хүлэгүүдээ» орхижо, Эсэгэ ороноо хамгаалхаар алин замда мордоо. Фронтдо мордогнодой орондо залуу хүбүүд, басагадые тон богонихон болзор соо дутуу ядуу һургаад лэ, тракторта һуулгаха баатай бологдоһон саг.

— Санжи, ши колхозой дүршэлтэй трактористнуудай нэгэн болобош. Энэ үдэрһөө тракторна бригадые абажа, залуу механизаторнуудаа дахуулжа ябаха болобош, — гэжэ МТС-эй директор колхозой правлениин түрүүлэгшэ хоёр тиихэдэ намда хэлээ бэлэй.

— Хүшэрхэн һэн даа. Ябаһаа газарта хүн дутаха. Тракторай эбдэрхэдэ запасной часть, детальнуудые олохогүйш. Тарилгаяа орой болоһон хойно дүүргээд байтаршни, паар хахалха, ажахын бусад хүдэлмэришье хэхэ саг гарадаг байһан. Заримдаа тракторайнгаа хээрэ унтаршоо һаа, хоёр гарайнгаа холотор м[...] юулхэш. Һалхи шуург[...] хүйтэнэй үедэшье каб[...] тораа хүдэлгэжэл, гар[...] бди. Эдэ бүгэдээ хүн[...] гэлсэдэггүй, урдаа таб[...] го, түсэбөө дүүргэхы[...] шармайн оролдожо яб[...] гээшэ.

Партиин гэшүүн Са[...] ева 1949 он болотор [...] тарян ажалай бриг[...] ябаһан. Нютагтаа эрэ[...] шороошье һаа, Санжи [...] трактораа орхёогүй, х[...] лотор шэнэ түхэлэй [...] дай дорюун аялга [...] нюрган дээгүүр ш[...] зандаа.

— Мүнөө сэхыен[...] трактористаар хүд[...] гүй хүнгэн, амаршье [...] тор бүхэн хүсэ ехэтэ[...] һалхи шуурган, хал[...] халхалха һайн кабин[...] сэбэр, зохидшье боло[...] гэдые харахала, тэрэ [...] дай техникэтэй жэшэ[...] жаргалаа олоһон хэ[...] Он жэлнүүдэй үнгэр[...] тосхоной шэг шара[...] һайжарла. Нимэл са[...] таар ажаллахада һа[...] шье болоо, — гэжэ [...] боева омогорходог.

Нютагайнь ажал[...] багаевнае механиза[...] дэлжэ ябадаг. Мүнөө [...] боева мартын 16-да [...] һунгалтын комисси[...] гэжо томилоглоһон [...] тиихэдэ һаяхан «Бу[...] эй хүдөө ажахын га[...] низатор» гэһэн хүнд[...] гэ Санжи Урбагаев[...] һон байна. Эдэ бүгэ[...] Гомбоева ажалай эр[...] таар харюусахые орол[...] гагдаһан хүдэлмэри [...] сусахые мэдэнгүй аж[...] даг, урагшаа һана[...] сэбэр зан абаритай [...]

Б. ЦЫРЕ[...]

ТҮРҮҮ ХҮН ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ЭХЫН hАЙХАН СЭДЬХЭЛ

ДАШАЛhАМЫН гэнтэ hэрихэдэнь газаа hаял гэгээ орожо, үдэр болохо тээшээ шэглэжэ байба. hуг харайжа бодоод, гэрэл носоожо харахадань, Даша-Цырен нүхэрынь үни ажалдаа гарашанхай, тэр соо гансал үхибүүдэй бүхэ нойроор унтажа, амтатайгаар хурхиралдахань дуулдана. Одхон басаган Туяанань hэришоо юм гү, али нойрмогтоо гү, ираглана.

— Жаалда, яатараа унташаба гээшэбиб. Интэрээ үргэhэ нойргоо дарагдажа, баhа харалган бо ролгониинь болохонь алтай,—гэжэ тэрэ аман соогоо гүбэд гээд, гаргашаа сонхоор харана. Урдахи Залаа хадын оройгоор саhа, бордоhон тооhоржо, бүрхэг hалхитай, хагсуу хүйтэн үдэр болохо шэгтэй, бүүдынэ.

— Хэзээ дулаарха тэнгэри гээшэб? Бүхэли үбэлдөө хүйтэрhэниинь багадаад, хабартаа баhал хумхаартараа hалхилхань гү?— гэжэ бодоходоо Дашалhама Нимаевнагай досоонь уйтархадал гэхэ юм.

Ябуул түргэн галаа түлижэ, сайгаа шэрэм дээрээ табяад, одхон басаган Туяанынгаа хүнжэл заhана, хөөрхэн жаахан толгойень эльбэнэ, энэрхы эрхэ дулаахан үгэнүүдые аман соогоо шэбэнэнэ...

«Энэ Даша-Цырен жэгтэйл хүн гээшэ ха даа. Намайгаа нэгэ бага унтаг, амараг даа гэжэ зорюута hэрюулэнгүй, hэмээхэн гаража ошоо ха юм. Хорёод гаран жэлдэ хани нүхэд боложо hуунабди. имэл хүн лэ даа» гэжэ hанахадаа Дашалhама Нимаевнагай досоо уярхадал гэжэ, хайрата нүхэртөө сэдьхэлэй оеорhоо баясана. «Даша Цыремни үнөөхил хони, хурьгадтаа hанаата болоо, үүр сүүрээр бодожо ошоол ёhотой. Гэнтэ мүнөө мэдэhэндэл, юрэдөө юуеыншье гайхана гээшэбибди. Анханай нимэл, минуташье мини hуухагүй, хүдэлмэриhөө хашарха, залхуурхые оройдоо мэдэхэгүй, иигэжэ ябаагүйдөө hанаагаа амархагүй хүн гүб даа. Наhатай болоош, бага бэеэ гамнад гыш гэжэшье ядааб, шортоо» гэжэ нүхэр тухайгаа бодоно.

ГЭР СООХИ юумэеэ эмхилжэ эдеэгээ бэлдэhээр байтарнь, газаа үдэр болонобо хэбэртэй.

— Зай, Оля, Роза, таанад бодогты даа, эдеэлээд, hургуулидаа ошохо сагтнай болохонь,— гэжэ үхибүүдээ hэрюулнэ.

Энэ үедэ газааhаа гэрэй эзэн Даша-Цырен Доржиевич орожо ерэбэ.

— Хони, хурьгаднай гэмгүй, hайн хоноhон байна. Гашадмаамнай энэ hүниндөө үшөө хоёр хурьга абаа ха. Хамтадаа 595 хурьгадтай болобобди. Өөрөө тооложо үзэхэдэмни, зуун эхэ хонин бүриhөө 102 абтаhан болоно.— гэжэ Даша-Цырен баяртайшаг хубсаhаа тайлажа, сайлахаяа столдо hууха зуураа хэлэнэ.

— Үшөөл арбаад хониднай түрэхэ гээшэ аабза. Тиигээ hаа, нёдондонойхиhоо олон хурьга абахамнай алтай,—гэнэ Дашалhамань.

— Үшөөл дабаанай оройдо гаратарнай үдыхэн байна. Энээхэн март үнгэргөөдхёо hаа, саада тээнь бараг болохо hэн. Хабарнай ямараар ерэхэб. Шүдхэршье hаа ехэ айлтагүй үбhэ, зелёнкотой гээшэ хабди.

— Үхибүүд, таанад яараад, hургуулидаа ошооройгты даа. Ши, Лида, бишыхан Туяанаханаа бархируулангүй хараад байгаарай, бидэ баабайтаяа хони, хурьгадаа эдеэлүүлхэеэ гарахамнай,— гэжэ Дашалhама хүүгэдтээ хандана.

Газаагуурхи ажалаа хэжэ ябахадаа, үнөөхил үхибүүд тухайгаа hанаата болоно хаш. Үе-үе болоод лэ гэр тээшээ шагнаархана.

— Даша-Цырен, үсэгэлдэр Сэсэгмааhаамнай бэшэг ерээ. Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын hайндэр —Мартын 8-наар намайгаа амаршална. Бари унша,— гээд тэрэ халааhанhаа бэшэг гаргажа, нүхэртөө hарбайна.

— Байза, Баатар Сэсэгмаа хоёртоо мүнгэ эльгээхэ болоо гээшэ гүбди. Би байтараа үдэр Шэнэhэтэ ошожо, почтоор мүнгэ табиха, ажал хүдэлмэри тухайгаа хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэжэ ерэхэм.— гэжэ Даша-Цырен Доржиевич хэлэнэ.

— Зай, тиигыш даа. Тэдэш мүнөө hайндэрөөр ерэжэ шадахагүйнь гээшэ.

ЭНЭЭНhЭЭ уламжалан, Улаан-Үдэдэ хүдөө ажахын институтда hурадаг Сэсэгмаа басаган Баатар хүбүүн хоёртоо, үшөө тэрэ авиационно заводто хүдэлдэг Даша-Нима хүбүүндээшье hанаанинь баhал хадуурна. «Айл болоhон, бэеэ хүсэhэн, хүн ха даа Даша-Нимашье бараг. Гансал архи уужа ябаагүй hаань, болоо. Манай хүбүүн тиигэхэгүйл ёhотой. Иигээд ашанараа хараха сагнай ерэхэнь аабза. Харин нүгөө хоёрнай хэр ябаа юм. Мүнгэ тангаар таhалдажа, гэдэhээ үлдэжэ, дааража ябаагүй юм бэзэ. Үхибүүд хадаал үхибүүд гээшэ» гэхэ мэтэ бодолнууд эхын сэдьхэл хүлгүүлнэ.

— Даша-Цырен, үхибүүднай хүн боложо, далижаhан хараасгайн дальбараануудтал уурхайгэрhээ гаража эхилбэл даа. Мэнэ hаял гэхээр эдэнэр хэзээ хүн болохо, маанадаа амаруулха юм гэжэ hанагша hэм. Сэсэгмаамнай барhан нёдондо мандаа ехэл туhатай байгаа гээшэ ха. Мүнөө гар мухар болоhондол байна,—гэжэ нүхэртөө хандана.

— Теэд тэдэ юhэдэхиин — Намжилма, долоодохиин — Пунсэг, дүрбэдэхиин — Оля болоод бусад үхибүүдээ зарыш, ажал hайса хүүлыш,— гэнэ тэрэнь.

— Үгы, тэдэндэш номоо үзэхэ хэрэгтэй ха юм. Баhа яhаа гаратарнь зараад яахамнайб. Хайратайл...

ДАША-ЦЫРЕН Доржиевтан эгээл арбан үхибүүдтэй, үнэр баян, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Одон» совхоз соогоо ажалша бэрхэ айлайхи гэжэ хүн зондоо хүндэтэй.

Арбан үхибүүдые альган дээрэ үргэжэ, хүн болгоhон эхэ! Дашалhама Нимаевна энэ үнгэрhэн хори гаран жэл соо эдэ үхибүүдэйнгээ улгы дээрэ хэды олон нойргүй hүнине үнгэргөө гээшэб. Тоолоho барaха аалши. Эдэ олон үхибүүдэй хубсаhа хунар оёхо, угааха, тэдэниие эдеэлүүлхэ, hургуулида hургаха хэрэгтэй. Дашалhама өөрынгөө энэрхы сэдьхэлэй халуун дура, эхын зөөлэхэн альганай дулаае арбан үхибүүдтээ аб адли хубаажа ябадаг. Эхэ хүндэ үхибүүдэй энэнь hайн, тэрэнь муу гэжэ юун байхаб даа. Бултал шуhа мяханhаань таhарhан, хайратай үрн бэенэрынь ха юм.

Хонин ажалда таhалгаряагүй хүдэлжэ байгаад, эды олон үхибүүдые хүмүүжүүлхэтнай хүндэ ёhотойл гэхэдэ.

— Урданай саг бэшэ ха юм. Ядаха юумэн үгы. Гүрэн туhална, үхибүүдыемнай түлөөhэгүйгөөр hургана. Салин хүлhэ ехээр абанабди. Жаргалтайбди.— гэжэ Дашалhама хэлэдэг.

Даша-Цырентэнэй үхибүүд баhал эхэ, эсэгынгээ этигэл, найдал харюулха хүнүүд болохо байhандань ямаршье ажаг hэжэг байхагүй. Дашалhама Нимаевна, Даша-Цырен нүхэрыньшье өөhэдөө томоотой зохид, хүндэмүүшэ, урин налгай, хөөрүү даруу зантай, ехэл зоной айлайхи гэжэ нютагайхиниинь hайн мэдэхэ. Танихан, таняашьегүй хүнине ама хооhон хэзээдэшье гаргахагүй. Тэдэнэйдэ ороо hаатнай, Дашалhама Нимаевна өөрөө шара улаахан сайгаа аягалаад, тоhо лэбшэмэ тарган мяха таhалhан талхатай шүлэ табяад, «hуугты, эдеэлэгты!» гэжэ урижа байхал.

М. НАМЖИЛОВ.

... ГЫРЫЛОВА.

...ЕШ
...УЛХАБ!

...нэгэ юрөөл —
...хүртөөшье hаа,
...хүгжэмшүү
...золгоошье hаа,
...тэнжээhэн
...ашые харюулаагүйб..
...ехээр гомдоходоо,
...зүүдэндэ
...аршаанаар
...дахин эжыгээ.
...нулаад
...дэлгэнэб.
...сайн
...ые үргэнэб.
...тулзаагүй,
...зоболhон үринь би
...дороо hуужа.
...унтуулнаб.
...гүнгэнэдэг
...дуулапаб.
...хуби заяагаа
...дуулганаб.
...заяа үршөөжэ,
...дээрээ тэнжээhэн
...— эжымни,
...hаамни,
...басаганшни
...харюулжал шадаха hэн.
...хайрата эжымни,
...хүлисыш даа...
...оролдожо,
...харюулхал бэзэб даа...

ЭДЭНЭР СЪЕЗДДЭ ОШОО hЭН

Хоорондоо мүрысэн ажалладаг Хори Хэжэнгэ хоёрой малшад болон таряашад ниилээд ехэ амжалта туйлаа. Эдэ нютагуудта хонин ажал илангаяа түргөөр хүгжэнэ. Үнгэрэгшэ жэл эдэ хоёр аймаг хонин hүрэгөө тус тустаа хэдэн мянгаар олошоруулаа. Социалис ёhоор мүрысэдэг эдэ аймагууд республика доторoo түрүү хонишодоороо суурхаhаар үнинэй.

Жэл бүри ажалдаа амжалта туйладаг эдэ хоёр аймагай хонишодые энэ зураг дээрэ харахат. Зүүн гартань—Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхозой түрүү хонишон Вера Дармаевна Жамсуева. Ажалша бэрхэ энэ басаган ВЛКСМ-эй XV съездын делегат байhан. Мүнөө жэл харууhалжа байhан 452 эхэ хонинhоо 400 хурьга абанхай. Үшөө 60 хонин энэ hара соо түрэхэ юм.

Баруун гартань—Хоринин аймагай Үдын совхозой суута хонишон Намжилма Ламхановна Тогмитова жэлhээ жэлдэ олон хурьга абажа, ехэ ноохо хайшалжа аймаг доторoo түрүүлдэг. Энэ залуу хонишон КПСС-эй XXIII съездын делегат боложо Москва хото ошоhон юм. Харууhалжа байhан 570 эхэ хонидынь эдэ үдэрнүүдтэ түрэжэ эхилэнхэй.

Эдэ хоёр коммунист мүн лэ хоорондоо мүрысэн ажаллана. Хорёо соохи хонин hүрэгөө хоёр дахин олон болгохо, хонин бүриhөө 3 килограммhаа бага бэшэ ноохо хэйшалха гэhэн социалис уялгаяа эдэ ажалша бэрхэ эхэнэрэй дүүргэхэнь дамжаггүй.

Н. ДАМБАЕВ.

ХОЁР-ГУРБАН жэлэй саада тээ hэн. «Бурятцелинстрой» трестын Мухар-Шэбэрэй барилгахабсаралгын управлениин кадрнуудай таhагта залуухан басаган ороо бэлэй.

— Намайе ажалда абыт,—гэжэ хэлээд, мэдүүлгэ баряа hэн.

— Ши юу хэжэ шадахабши? Хэдытэйбши?

— Арбан долоотойб. Мэргэжэлшьегүй hаа, ажалhаа айнагүйб.

Кадрнуудай таhагай хүдэлмэрилэгшэд залуу басагантай хөөрэлдэhэнэй hүүлээр тэрэниие ажалда абаха гэжэ шиидээ. Иигэжэ Зина Ткачева барилгашадай бүлэдэ абтажа, ажалда дүршэжэ эхилээ hэн. Түрүүшээр шулуушадай бригадада hуратшаар абтаа. Ажал хэжэ үзөөгүй залуу басаганда элдэб бэрхэшээл дайралдаа юм бэзэ. Теэд Зина үнэхөөрөө ажалhаа айдаггүй, ямаршье даабари дүүргэхээр ходо бэлэн, үгэ дууламтай, ульгам байгаа бшуу. Үглөөтүүр эртэ ажалдаа ерэхэ, дүй дүршэлтэй шулууша дархашуулай ажаллажа байхые хараха, оньhыень шудалха гэжэ оролдохо.

Тииhээр байтар hуралсалай гурбан hара үнгэрбэ. Зина Ткачевада шулууша барилташанай мэргэжэл олгогдоо. Тиихэдэ ехээр баярлаhан, омогорхоhоноо хэзээдэшье мартахагүй байха. Бэеэ даагаад, өөрөө ажал хэхэ, шэнэ барилга бодхолсохо болоhондоо Зинын баясаха дэмы бэшэ hэн.

Управлениин шулууша дархашуул Бэшүүр тосхондо шэнэ барилгануудые бодхожо байгаа. Тэдэнэй үнтын ургаха бүри залуу басаганай мэргэжэл шадабари дээшэлээ, тэрэ дүй дүршэлтэй болоо.

Үдэрынь ажал хэжэ, оньhыень шудалхатайгаа хамта үдэшэндөө hуралсажа, юрэнхы бэлэдхэл мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ байгаа. Залуу басаган ажал хэхэдээ нүхэдhөө гээгдэхэгүй, hурахадаа хүнэй хойно орохогүй болобо. Сүлөөтэй сагтаа кинодо ошохо, хатар наадада ябаха. Хаанашье үрдихэ. Залуу наhанай охин, эршэ зориг барагдашагүй ехэ.

Зина Ткачева нэгэ hанал бодол сэдьхэлдээ бүхөөр халуужа ябаhан. Ленинскэ комсомолой гэшүүн болохын тула бүри hайнаар ажаллаха, hайнаар hураха гэжэ шиидээ. Сүлөөтэй сагтаа ВЛКСМ-эй устав уншадаг болобо. Намайе комсомолой гэшүүндэ абаха гү, али үгы гү, иимэ этигэл найдабарида хүртэжэ шадахагүб, али үгы гү гэhэн бодол тэрэнэй hанаа ниилээд зобоогоо.

зобожо ябаhан Зина комсомолой райкомой бюродо ерээ. Бюрогой гэшүүд тэрэниие комсомолой гэшүүндэ нэгэн дуугаар абаба.

— Ленинскэ комсомолой гэшүүндэ абтааш, амаршалнабди,— гэжэ райкомой секретарь хэлээ hэн.—Саашадаашье үнэн сэхэ, ажалай, hуралсалай түрүү зэргэдэ ябаха байhандаш найданабди...

Комсомолдо абтаhан Зинын хэхэ ажал, дүүргэхэ уялгань ехэ болоо. Өөрөө жэшээ харуулжа ябахын хажуугаар ниитын даабари дүүргэдэг болобо. Сугтаа хүдэлдэг хоёр залуу хүбүү комсомолдо орохыень бэлдэхэ даабари комсомолой комитет тэрээндэ үгэбэ. Тэрэ даабариинь hайнаар дүүргэв. Комсомолшуудай үнгэргэдэг воскресник, хэдэг бухы хүдэлмэридэ Зина эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Нүхэдынь hаяшат залуу барилгашанда этигэл найдабари үгэжэ, комитедэй гэшүүнээр hунгаа.

ЗАЛУУ НАhАНАЙ ЭРМЭЛЗЭЛ

— Ши ехээр hанаатаа бү зобо. Ажалдаа дүршэлтэй болоош, номоо hайнаар үзэнэш. Журамтайш, урагшаа эрмэлзэжэ ябанаш.—гэжэ нүхэдынь hанааень заhадаг байба.

— Дэмы айнаш. Биднэр булта шиниин хэhэн ажал хаража ябанабди,—гэжэ барилгын комсомолой организациин комитедэй секретарь Шура Утенкова хэлэдэг hэн.

Залуу барилгашан Зина Ткачёвагай комсомолой гэшүүндэ абтаха үдэр хүрэжэ ерээ. hайндэрэйхээр хубсалhан, hанаагаа ехээр

Зина Ткачева ажалай дан ехэ дүй дүршэлтэй бэлоогүй. Теэд ажалай үргэн замда гараhан түрүүшынгээ алхамhаа үнэн сэхээр, шударгы hайнаар хүдэлжэ ябана.

— Хүн бүхэн ямар нэгэ hайхан юумэ хэхэ ёhотой. Хүндэ туhаламжа үзүүлжэ байха, хүндэ аша туhатай ажал хэхэ, Би барилгашан болохо, тиигээд шэнэ барилгануудые бодхожо, хүдөө тосхоной түхэл шарай хубилгалсажа байха эрмэлзэлтэйб,—гэжэ Зина хөөрэдэг.

Хүсэhэн эрмэлзэлээ тэрэ бэелүүлнэ. Бэшүүр тосхондохи найман байратай гэр бодхоолсоо. Шулууша дарханай мэргэжэл шудалаад, штукатурщигай уялга дүүргэдэг болоо. Шулууша дархашуулай хэрэгтэй болоходо, тэрэ хирпиисээр гэрэй хана бодходог. Гэрэй досоо талын ажал хэгшэдэй дуталдахада, Зина штукатурщигааршье ажалладаг.

А. ШИРОКОВ.

Зураг дээрэ: Зина Ткачева.
Фотонь авторай.

ХАМТА ХҮДЭЛДЭГ НҮХЭРНИ

...Сибирь бо... ...Нурка зүгэй ...нүүдай баг... ...Улаан-Үдэдэ суг... ...Училищиин багшанарай ...дэ орожо, ...шагнаhан ...ород хэлэнэй ...жда Матвеев... ...хэшээл... ...hайшаагаа ...хотоhоо ...багша иигэ... ...нэрэдээ ...шанар олон ...Илагаяа нү... ...шадаба... ...Матвеевна... ...хүше холоhоо ...тиигэжэ тэмдэглэхэдэ, би өөрыгөө магтуулжа байhаншуу гаар баярлаа hэм.

Надежда Матвеевна Омбоева хорин долоон жэлдэ үдэр бүхэндэ ород хэлэнэй шэмэтэ hайхан баялигтай, Лермонтовэй, Пушкинай, Некрасовай поэзитэй шабинараа танилсуулна. Юрэдөө тэрэниие хори гаран жэлдэ ном заажа ябаhан хүн гэжэ этигэхээр бэшэ агша. Харахада, бэеэ ходо саб гэтэр абаhан, сэдьхэлээр залуу, хүнгэн. Учительска соо сүлөөтэй сагтаа багшанарые тойруулан хай, заатагүй нэгэл энеэдэтэй юумэ хөөрэсэгөөн hууха. Өөрынь ташаганаса эльгэ хатахые шагнахадаа, ээлүүдгүй энеэхэ дураншни хүрэхэ бшуу. «Багша хүн гээшэ нидхээ буулгажархиhан, сухалтай ябахагүй, иимэл дорюун байха ёhотой»,—гэжэ би тэрэниие харахадаа hанагшаб.

Омбоева арбан дүрбэн жэлдэ эхин классуудта хүдэлхэ багшанарые бэлдэлсэнэ. Республика доторнай Надежда Матвеевнае танихагүй багшанар үсөөниэг лэ ёhотой даа. Олон багшанар Омбоевагай шабинар юм. Олониинь республика соогоо мэдээжэ болонги. Түүхын эрдэмэй кандидат Юрий Рандалов, Зэдын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Сандак Жаргалов болон бусад мэдээжэ нүхэд Надежда Матвеевнада заалгаhан байха.

Надежда Матвеевнагай хүтэлбэрилдэг группа хододоо hайн журамтай, багшадаал адли эдэбхитэйнүүд байдаг. Тэдэнь өөhэдтөө ехэ эрилтэ ехэтэйнүүд. Теэд тиимэшье байгаагүйдөө аргань үгы бэшэ аал даа? Юундэб гэхэдэ, багшань нэн түрүүн өөртөө шанга эрилтэ табидаг зантай.

Шабинарайнгаа училищияа дүүргэhэншье хойно Надежда Матвеевна тэдээнтээ холбоотой байдаг юм. Шабинарынь ходо багшадаа бэшэг бэшэжэ, амжалтаяа, алдуугаа дуулгажа, зүбшөөл hуража, түшэг тулгууряа олодог.

Н. М. Омбоева ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг.

— Ниитын ажалаар «үбдэhэн» хүн хат?—гэжэ хамта хүдэлдэг нүхэдынь тэрэниие шоглодог. Тиихэдэнь урдаhаань хүхюугээр хараад:

— Эртэ үтэлхэ дурагүйл hаа, ниитын ажалда хабаадагты гэхэ байнаб, — гээд Надежда Матвеевна эльгэ хатаха.

hүүлшын хоёр жэлдэ Омбоева КПСС-эй обкомой пленумэй гэшүүн байгаа.

Мүнөө тэрэмнай училищиингаа парторг юм. Мүн баhа ород хэлэнэй методическа нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшын тушаалтай. Үшөө городой hургуулинуудые шалгалсадаг, учебнигүүдтэ рецензи бэшэдэг, программа табилсадаг байха.

Буряадай АССР-эй габьяата багша, арадай гэгээрэлэй отличник Надежда Матвеевна Омбоевае хамта хүдэлдэг нүхэдэйнь зүгhөө Уласхоорондын эхэнэрнүүдэй hайндэрөөр халуунаар амаршалаад, ажалдань амжалта, өөртэнь элүүр энхые юрөөе!

Л. БАДМАЕВА, багша.

...Эдэниие магтамаар...

...ын аэропортдо «По...» ресторан хүдэлнэ. ...ноябриин 4-дэ тус рес... ...коллектив жэлэйнгээ тү... ...бэлэнэ элидхэл hэн.

...ресторанай тогоошон ...нышева, хубсаhашан ...Коломенцева, столовые ...А. Неданова болон бу... ...тэйhан хубита аргагүй ...бэнэр амжалта ехэтэй... ...коллектив соогоо ...болоhон хүнүүд болон... грамотануудта хүртэhэн хүнүүд бии.

— Биднэр тогоошодой мэргэжэл дээшэлүүлгэдэ, залуушуулые hургалгада ехэ анхарал хандуулдагбди. Энээнэй ашаар иимэ hайшаалтай амжалтанууд туйлагдана,— гэжэ ресторанай директор Мария Сергеевна Мэрдовская хөөрэнэ.

Ресторанай эхэнэр хүдэлмэришэд ниитэ зоной хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг.

...үдэр амжалтануудые ...байдаг тус коллективэй ...саг үргэлжэ шанда ...урилдуулагдажа бай... ...жэл соо тэдээндэ ...нүгэн шан тоолохо бо... ...мянга болохо. Мүн

В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе ажалай ехэ амжалтануудаар тэмдэглэхэ гэжэ ресторанай хүдэлмэришэд эршэ зоригоо бүри шангадханхай. Мүнөө жэлэй түсэб декабриин 22 болотор дүүргэхэбди гэжэ үгэеэ үгэнхэй.

И. ХРАПУНОВ.

ТОО, БАРИМТАНУУД

КАПИТАЛИС ГҮРЭНҮҮДТЭ

● США-да эхэнэрнүүд эрэшүүлhээ 39 процент, Францида—38, Бельгидэ—35, Норвегидэ—30, Голланди ба Италида—20, ФРГ-дэ 10 процентээр бага түлөөhэ абадаг.

● Турцида эхэнэрнүүдэй оройдоол 2 процентнь промышленностьда хүдэлнэ.

● США-гай бухы врачнарай 5 процентнь эхэнэрнүүд, шүдэ аргалагшадай дунда тэдэнэр бүри үсөөн — 2 процент.

● Австриин техническэ дээдэ hургуулинуудта hурагшадай 4 процентнь эхэнэрнүүд, Финляндида — 3, Швецидэ —4, Англида—1 процентдэ арай гэжэ хүрэнэ.

● Хойто Ирландиин Дерри хотодо 500 эхэнэрнүүд полициин участогые хүреэлээ. Иигэжэ эдэнэр засагаархидай хатуу харша ябуулгануудые болюулхын, эхэнэрнүүдтэ эрхэ сүлөө олгохын түлөө тэмсэнэ.

Урда Вьетнамай НФО-гой түлөөлэгшын мэдүүлгэ

ЛОНДОН. (ТАСС). Вьетнам тушаа Париждахи дүрбэн талын зүблөөндэ хабаададаг Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын делегациие толгойлогшын орлогшо г-жа Нгуен Тхи Бинь зүүнэй үзэл баримталдаг лейбористнуудай уряалаар мартын 6-да Лондон ерээ. Урда Вьетнамдахи байдалтай, американ ээзэрхэг түримхэй ябуулгада Урда Вьетнамай арадай эсэргүүсэн тэмсэлгэтэй Англиин арадые танилсуулхын тулада энэ үгэ хэлэлгээе хэрэглэхэмни гэжэ Лондоной аэродром дээрэ ерэн сасуугаа Нгуен Тхи Бинь мэдүүлээ. Урда Вьетнамай НФО-гой программые американ талаhаа мэдэрэлгэ вьетнамай асуудал шиидхэхэ гансахан лэ арга болоно.

Эрид шууд буруушаалга

ПАРИЖ. (ТАСС). ГДР-е мэдэрэлгэ Европодохи аюулгүй байдал ба эб найрамдалые хангаха шиидхэхы алхам болоно гээд Ажалай бүгэдэ ниитын конфедерациин захиргаанай комиссиин тунхаглаhан коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Баруун Берлиндэ мартын 5-да президентын hунгалта үнгэргэhые француз ажалшад эрид шууд буруушаана гээд ВКТ мэдүүлhэн байна. Энэ hунгалта хадаа Баруун Берлинэй дотоодын хэрэгүүдтэ харата зорилгоор хамааралсалга, Потсдамска хэлсээе бүдүүлигээр эбдэлгэ болоно гээд коммюнике соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Эдэ hунгалтанууд хадаа шахардуу шанга байдалые, илангаяа Европодохи шахардуу шанга байдалые хурсадуулхаhаа гадна, аюулгүй байдал ба эб найрамдалые хамтаараа сахиха ябадалда түбэг татаха байна.

Баhа нэгэ элишэлэлгэ

СОФИ. (ТАСС). Хүйтэн дай үүсхэгшэд, дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүүлээр Европо түби дээрэ тогтоогдоhон гуримые эбдэгшэд байhанаа Германиин федеративна республикын зонхилхы этэгээдүүд үшөө дахин харуулаа. Энээн тухай Баруун Берлиндэ президентые hунгалгада зорюулан мартын 6-да «Работническо дело» гэжэ газетэдэ толилогдоhон статья соо хэлэгдэнэ. Европын түбтэхи ба Европын аюулгүй байдалдахи оршон байдалда эдэ ябуулганууд муугаар нүлөөлхэ гээд статьягай автор тэмдэглэнэ.

Вьетнам тушаа Париждахи зүблөөн

ПАРИЖ. (ТАСС). Вьетнам тушаа Париждахи зүблөөнэй долоодохи пленарна заседани мартын 6-да эндэ болоо. Урда тээнь үнгэрhэн зургаан заседани шэнги энэ заседани дээрэ Вьетнамай асуудалаар үгээ ойлголсолго туйлагдажа шадаагүй.

Министр Урда Вьетнам ниидэн оробо

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай оборонын министр М. Лэйрд Урда Вьетнам ниидэн ороо.

Вашингтонhоо ниидэн гарахынгаа урда тээ Лэйрд корреспондентнүүдтэ иигэжэ мэдүүлээ. «Дайсадай эдэбхитэйгээр дайшалхы ябуулгануудые хэдэг болоhонhоо уламжалан оршон байдалые шэнжэлхэмни минии зорилго болоно.

Экваториальна Гвинейдэ урбалта хэхэ hэдэлгэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Франс Пресс агентствын Мадридhаа мэдээсэлнүүдтэ үндэhэлэн дамжуулhанай ёhоор Экваториальна Гвинейн Республикада гүрэнэй урбалта хэхэ hэдэлгэ хэгдээ. Агентствын мэдээнэй ёhоор, республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Атанасио Идонго энэ хэрэгтэ хамааралсаhан байгаа. Республикын президент Франсиско Масиас гэгшын байрладаг Рио-Муни провинциин захиргаанай түбтэ мартын 5-най үглөөгүүр энэ hэдэлгэ хэгдэhэн байна.

Агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор урбалта урагшагүйдөө.

1968 оной октябриин 12-то бэеэ даанхай байдалтай болоhон энэ залуу орондо хэсүү бэрхэтэй байдал тохёолдоо. «Гурим сахиха ба испан эрхэтэдые хамгаалха» гэhэн шалтаг баряад, Мадридай засагаархид февралиин 28-да Экваториальна Гвинейн ниислэл Санта-Исабель болон хамжаанайнгаа талаар ороной хоёрдохи город болгошо Батада сэрэгүүдээ оруулаа. Энээнтэй дашарамдуулан республикын газар дээрэ Экваториальна Гвинейн правительство онсо байдал соносхоhон байна.

Шэнэ харата аашанууд

КАИР. (ТАСС). Израилиин сэрэгэйхид буудалдаа зогсооxo тухай хэлсээе хэрэгсээнгүйгөөр хүршэ Араб оронуудта харша аашануудые гаргаhан зангаараа. Суэцкэ каналай зүүн эрьеые эзэмдэhэн израиль сэрэгүүд Египедэй сэрэгүүдэй эзэлжэ байhан газар руу мартын 5-да хэдэн дахин артиллереэр ба пулемёдоор буудаа. ОАР-ай сэрэгүүд урдаhаань харюусан буудаа. Буудалдаанай үедэ Египедэй хоёр солдат шархатаа гээд коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Иордано-израиль буудалдаанай зогсоогдоhон хилэ дээрэ Израилиин зэбсэгтэ хүсэнүүд баhа нэгэ харата ааша гаргаа. Иорданиин сэрэгэй түлөөлэгшын мэдүүлhэнэй ёhоор Израилиин тала Дамия хүүргэ шадарай Эль-Гөр районда (Иордан мүрэнэй хойто талын хуби) байhан иордан сэрэгүүдые Израилиин тала артиллереэр буудаа. Артиллереэр 45 минутын турша соо урда урдаhаа буудалсалгын үедэ Иорданиин талаhаа алуулhан хүн байгаагүй.

„Апполон-9“ кораблиин ниидэлгэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Американ замбуулинай «Апполон-9» гэжэ онгосо Газарые тойрон дүрбэн сүүдхын турша соо ниидэбэ.

«Хүдэлмэриингөө үдэрэй» эхилхэдэ космонавтнууд Макдивитт ба Швейкарт hарын кабина руу хоёр дахин орожо, тэрээн доторхи оньhо түхеэрэлгэнүүдые шалгаа. Швейкарт hарын кабинаhаа замбуулинай дайда руу гараад, кораблиин Газарай hүүдэртэ орохо хүрэтэр час хахадай турша соо замбуулинай дайда соо ниидээ. Тиихэдээ, ажамидарал хангаха амяараа оньhо түхеэрэлгэ тэрэ хэрэглэhэн байна.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

- Нютагай нэрэ гутаана.
- Бэлигтэй уран зураша тухай.
- Шог ёгто мүрнүүд.

ШЭДИТЭ БИИРЭТЭН

«Түрэл нютагаа, тоонто дайдаяа магтан дуулаха нэгэл һайхан заншал бии. Уянгата үгүүлэл соогоо гү, али зүрхэ сэдьхэл дайрама шүлэг дотороо гараһан түрэһэн дайдаяа заабол домоглон түүрээһэн уран зохёолшодые мэдэнэбди. Тиихэдэ уран зураашадшье түрэл нютагайнгаа түхэл шэнжые бодотоор харуулхые эрмэлзэдэг.

Буряадай мэдээжэ уран зураашан Даши-Нима Дугаровай олонхи зурагууд мүн баһа орон нютагаа магтаһан удхатай. Жэшээнь, «Түрэл нютагтаа» гэһэн зурагаа хоёр жэлэй туршада яаралгүйхэнөөр бэшэһэн намтартай. Хэды дахин түхэл маягыень һэлгэһэн, элдэб үнгын шэрэ хэрэглэһэн, тоогүй олон эскизүүдые туршаһан байха. Эсэстэнь авторай хүсэл бэелүүлэгдэжэ, түрэл нютагайнь түхэл шэнжэ эли бодо тобойн гараба. Шара улаан үнгэтэй хадануудые, ургы сэсэгээр бүрхөөгдэһэн зэрэлгээтэ тала дайдые хужарлан харанабди. Уран зураашан онсо өөрын шиидхэбэритэйгээр зурагаа бүтээхэһээ гадна, үнгэ бүриин шэрэ тон зүбөөр хэрэглэнэ. Энэ зурагыень миин лэ һайхашаан хараха гэһэн зорилго табинагүйбди, харин зураг дээрэ харуулагдаһан үйлэ хэрэгүүдтэ хабаадалсажа байһан мэтэ ханданабди.

Эхэ хүбүүн хоёрой уулзаһые автор зүрхэ сэдьхэл уяруулмаар зурана. Үни хада уулзангүй ябаһан эхэ хүбүүн хоёрой нюур шарайе адаглан шэртэхэдээ, бидэ ээлүүдгүй шэбшэлгэдэ абтанабди. Композиционно талаараа юрэнхыгөөр зурагдаһаншье һаа, гэр бүлын ажаһуудалһаа нэгэ хэһэг эли бодоор харуулагдана. Гараа бүдөөр аршажа байһан эсэгэнь тэдэнэртэ һаад хэхэгүй гэһэн түхэлтэйгөөр харуулагдабашье, сэдьхэлынь баяраар халина гэжэ ойлгонобди. Эжынь хүбүүн тээшээ гараа һарбайн тэгүүлнэ. Хүбүүндээ хэды шэнээн дуратайе зунайнгаа амаралтада ерэхыень хүлеэжэ ядаһыень автор харуулжа шадаа.

Һэеы гэр, мүн гэрэй хажуудахи автомашина харахадаа, мүнөө сагай хонишоной ажаһуудал урданайхида орходоо тал ондоо, үнэхөөрөөшье баян дэлгэр, амгалан тэнюун болоо гэжэ ойлгонобди.

Ленинградай уран зурагай институтда һуралсаха үедөө Даши-Нима Дугаров «Басага хүргэлгэ» гэһэн зураг бэшэһэн. Буряад арадайнгаа урданай байдалһаа абажа бэшэһэн эпическэ удхатай тус зурагынь ган сашье Буряадай бэшэ, мүн ороной алтан жасада оролсоһон алдартай. Мүнөө тэрэ зурагынь Москвагай А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ уран зурагай музейдэ байдаг.

Хаанта засагай үедэ доромжолуулжа ябаһан буряад басаганай образые эли тодоор харуулхын тула Д-Н. Дугаров нилээд удаан хүдэлһэн. Тиигэхын тула этнографическа удхатай материалнуудые онгилһон, Буряад нютагуудаар саг үргэлжэ ябаһан, үндэр наһатай үбгэд болон хүгшэдтэй хөөрэлдэһэн, урдань гэр доторoo хэрэглэдэг амһартаһаа эхилээд, эхэнэр хүнэй хубсаһа хунар хүрэтэрнь хараһан юм.

Тэмээ унаһан буряад басаган зурагай тэг дунда хабсарагданхай. Хадамда ошожо ябаһан басагые эмээл моритой нютагайхидынь хүргэнэ. Бага сага ама халамгай хүнүүдые, мүн шара улаан үнгөөр ялабхиһан тэнгэриин хаяа адаглан шэртэхэдээ, басаган нэгэл тиимэ ойлгогдоогүй бодолдо диилдэнхэй гэжэ ойлгонобди.

Зүгөөр Буряадай искусство болон литературын хоёрдохи декадын үедэ энэ зурагыень москвагайхид ехээр сэгнээ һэн.

«Буряадай басагад» гэһэн удаадахи ажалынь дээрэ дурсагдаһан зурагайнь үргэлжэлэл болоно. Хэрбээ «Басага хүргэлгэ» гэһэн зурагтаа урданай буряад басаганай үйлэ зоболонтой байдалые, өөрынгөө дураар хадамда гараха эрхэгүй ябаһые харуулхые оролдоо һаа, харин удаадахи зурагтаа мүнөө үеын буряад басаганай хуби заяа, түхэл шэнжые тодо хурсаар зураглана.

Зүгөөр баян талын зэд болоһон буряад басагадайнгаа образые эли бодоор харуулхын тула автор уран зурагай арга боломжонуудые дууһан хэрэглэнэ. Тиимэһээ үзэсхэлэнтэ гоё байгаалиин бухы һайхан талые элдэб үнгын шэрэ тон шадамараар хэрэглэн байжа зурахые оролдоно.

Үшөө нэгэ жэл үнгэрбэ. Уран зураашын бүтээһэн «Шэмэрүүн хизаар» гэһэн зураг олоной һайшаалда хүртэбэ. Хүйтэн хизаарай янгинама жабарһаа, һалхи шуурганһаа, солгёо шэмэрүүн аадар бороо-һоо айнгүй хүдэлдэг хонишоной үдэр бүриин баатаршалхы ажалые автор магтажа зураа.

Саһан малгайтай Саяан уулын шобхо оройнуудые адаглан шэртэхэдэ ямар гоё гээшэб. Тиихэдэ Д-Н. Дугаров Буряадай омогорхол болоһон Саяан уулын мүндаргануудые бүри һүрэтэйгөөр, бүри гоё һайханаар харуулжа шадаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ уран зураашан буряад арадай ажабайдалай гурбан шатые харуулһан (триптих) үлхөө зурагууд дээрэ хүдэлжэ байна. Буряад арадай хуушан байдалые харуулһан зурагуудайнь нэгэдэхи хуби хэгдээд, Улаан-Үдын Ц. С. Сампиловай нэрэмжэтэ уран һайханай музейдэ, мүн Владивосток хотодо үнгэргэгдэһэн зональна выставкэдэ табигдаһан, шэнжэлэгшэд болон харагшадай ... да хүртэһэн. Мүнөө т... дохи хубииень хэжэ ба... рэнь хадаа Буряад оро... һон граждан дайнай, ... Совет засаг байгуулһа... руулха ёһотой.

Гадна нүхэр Дугаров ... ажалда эдэбхитэйгээр х... сана. Уран һайханай ... түрүүлэгшын үүргэ бэ... тэйгээ хамта, Улаан-Уд... гоёор шэмэглэхэ хэрэ... хитэйгээр хабаадалсана.

СССР-эй уран зу... IV-дэхи съездын делегат... болоһон уласхоорондын... хи фестивальда хабаа... шэдитэ биирэтэнэй ... ажалда амжалта хүсөөд... арадаа магтаһан зурагу... риншье эршэтэйгээр, т... саар зурахыень уряалх...

К. АНД...

Зураг дээрэ: уран ... Даши-Нима Дугаров ... арадай артист Л. Лин... М. П. Мусоргскиин «Ил... тайжа» оперын Кончак... до наадаха үедэнь зур... на.

Л. ХАЛБАЕВАГАЙ ...

ЗЭРЛИГ ААША

Багаһаа таниил нүхэртэйгөө ямаршьегүй хөөрэлдэжэ байтараа, нэгэшье шалтагаангүйгөөр, гэнтэ улаан нюур хударнь хоёр нюдаргаараа боксодожо унагаагаад, мэдээгүй шахуу хэбтэһэн хүнэй сами руунь, гэдэһэ руунь үдьхэлжэ, өөдэнь харуулһан бэеэрээ дэбһээд хаяһан хүн нэрэтэй амитаниие юун гэжэ нэрлэмээр бэ? Зэрлиг гэхэдэ, зэрлигһээ доро. Таарамжатай нэрэ олохоншье бэрхэтэй шэнги. Бандит гэжэ нэрлэбэл, үгхээраа таарамаар хэбэртэй. Имэ муухай аяг ааша гаргаһан хүн тухай хэлэхэншье, бэшэхэншье түбэгтэй байна. Хэлэн эрьелдэжэ үгэнэгүй, хурган хүдэлхэ дурагүй. Имэ амитанда һэшхэл, сэдьхэл, юрэдөө, байдаг юм гү? Хүн аад лэ, хайшан гэхэдээ игэжэ зэрлиг аашатай, харшан шэнги абари зантай, хүйтэн досоохитой болошохо байна гээшэб? Тээд Сергейе аршалха хүнэй олдоогүйнь баһа гайхалтай.

Гэнтэ мэдээ орон гэһээнь, Сергейн досоо гал түймэр болоһон шэнгеэр халуу бусалжа, бүхы досоохиинь шабын түмэрөөр оёогоод мушхажа, эрьюүлгэдэ оруулаад байһан шэнги болоно, үбдэхэгүй газар үгы, бүхы бэеыень захагүй олон шорооор хадхажа байхадал гэнэ. Мүлхижэ газаашаа гараад, гэрэй ханаһаа, харша хорёоһоо барижа шаггаралдаһаар, мүлхиһөөр урагшаа зүдхэнэ, харанхы һүни нюдэнһөөнь гал сахилхадал гэнэ, газар тэбэрээд унахая һанана. Тээд хэбтэжэболохоор бэшэ. Хэбтээл һаа бодохогүйб гэжэ һанана. Урагшаа, гэр тээшээ. Гэрэйнь холошье гээшэ аргагүй. Газар хорожошье үгэнэгүй. Тиигэ тиигэһээр арай гэжэ гэрээ олоод оромсоороо, орон дээрээ мэдээгүй унашаба. Сэрэгэйнгээ албаа дүүргээд, мэнэ һаяхана бусажа ерэһэн хүбүүгээ өөгшөөжэ, сэдьхэлээ үшөө ханаадүй байһан эхэ эсэгэ хоёрынь мэдээ ухаа алдажа, гайхахын ехээр гайхалдаад, түргэн туһаламжын машина дуудуулжа, больницада абаашахадань, врачнар операци хэһэн байна.

Врачнарай тэрэ дары операци хэхэдэнь, Сергейн досоо ехэ гэмтэл болоһон, шэрүүн хэрээгытээр, зэрлиг муухайгаар сохюулһан, илангаяа нарин гэдэһэниинь гэмтэшэһэн байба. Тиимэшье байнгүй яаха һэм. Сергейе гэнэдхээжэ, ёборжо унагааһан бэеэрээ, Цыденов Александр бүхы шадалаараа гэдэһэ руунь үдьхэлһэн, һэшхэл үнгэгүйгөөр, хайра гамгүйгөөр сохиһон байна бшуу. Баһа Цыденовтэй хамта ябаһан Нимбуев Даши-нима мэдээгүй хэбтэһэн хүниие сохилсоһон, дээрэһэнь дэбһэлсэһэн байна ха юм. Игэжэ сохюулһан хүнэй досоо гэмтэл болонгүй яаха һэм. Хэжэнгын больницын врачнар Сергейн ами наһа абархын тула түйлай ехэ анхаарал оролдолго гаргаа, мүнөөшье гаргаһаар. Медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө Сергейдэ тон ехэ туһа хүргэгдөө. 3-4 сүүдхэ соо мэдээгүй хэбтэһэн аад, мүнөө үедэ мэдээ ороод байнхай. Сергейн амиһанда аюултайхан ушар тохёолдоод байгаа.

Сергейн игэжэ зобожо тулижа ябаха үедэ тэрэ Цыденов юу хэжэ, юу бодожо байгаа гэжэ һананат? Сергей тухай һанаагаа зобоо, бодолгото болоо, ами наһыень абархаяа, туһа хүргэхэеэ оролдоо гэжэ һанана гүт? Үгы даа, огто үгы. Һанаа амархан кино хаража һуугаа. Үглөөдэрынь милициин ерэжэ абаашатар, Цыденов юушье мэдээшэгүй болоод ябаа.

Энэ хадаа хэзээ, хаана болоһон уршагта ушар гээшэб гэжэ уншагшадай асуухаар болоно. Имэ муухай зэрлиг ушар байгша оной февралиин 25-да Хэжэнгын совхозой клуб соо болоо.

Имэ муухай зэрлиг ааша гаргагша Цыденов Александр гэдэг хэн гээшэб, хаана хүмүүжэһэн амитан бэ? Үнгэрэгшэ жэлдэ Хэжэнгын дунда һургуули дүүргэһэн. Хориин аймагай электросетиин хүдэлмэришэн гоотой. Хэжэнгын аймагай түбтэ ажаллажа байһан нэрэтэй. Архи уудаг, хулигантадаг болоһоноороо суудаа гаража, эсэгынгээ нэрэ хухалжа эхилээ. 1968 оной октябрь һарада Цыденов хулигантаад, милициин хүдэлмэрилэгшэдэй хойноһоо ооолсоһоноойнгоо түлөө 15 сүүдхын хэһээлтэ абаһан байха юм. Зоргоһоноороо ошожо ябаһан хүн. Цыденовэй хармаан соогоо комсомолой билет хэжэ ябаһыень гайхахаар. Ямар бүлэ соо «хүмүүжэһэн» хүн бэ гэбэл, юрын лэ бүлэ соо. Эхэ, эсэгэнь муу байдалтай бэшэ. Эсэгэнь харюусалгатай ажалда ябана. Имэ хүниие «хүмүүжүүлһэнэйнгээ» түлөө эсэгэнь харюусахал юм бэзэ.

Нимбуев Дашинима гэдэгынь хэн гээшэб гэхэдэ, Цыденовтэй сасуу, 19 наһатай, нёдондо зун Хэжэнгын дунда һургуули дүүргээд, Улаан-Үдэдэ технологическа институдай нэгэдэхи курсда һуража байһан студент. Баһа хармаандаа комсомолой билетэй.

Сергей Мункуевич Цыренов 22 наһатай залуу хүбүүн. Юһэдэхи класс дүүргэһэнэй һүүлээр сэрэгэй албанда абтаһан аад, албаяа һайнаар хээд, үнгэрэгшэ жэлэй декабрь һарада армиһаа бусажа ерэһэн бэеэрээ, Хэжэнгын аймагай промкомбинадта жолоошоноор хүдэлжэ байһан, ехэ журамтай, ажал хүдэлмэридөө үнэн сэхээр хандадаг, коллектив соогоо хүндэтэй, дару зантай хүн.

Сергейе юун дээрэһээ, ямар шалтагаанаар Цыденов сохёоб, Сергейн зэмэнь юуб? Сергейдэ зэмэ огто байхагүй. Кинодо ороход гэжэ совхозой клуб ерэһэндээл «зэмэтэй». Клуб ерээдшье элдэбээр аашалаагүй, ниитын журамһаа хэтэржэ ябаагүй, танил нүхэдөөрөө бүдүүн янзаар хөөрэлдэжэ байгаа. Тиигэжэ байтарнь Цыденов хэдэн залуушуулые дахуулжа хажуудань ерэмсээрээ, мэндэ амар хэлэһэншье юумэ байхагүй: «Ши хэн гээшэбши, хаанаһаа ерэһэн хүмши, шарай шагыешни ажаглахадамни, Хэжэнгын голой бэшэ хэбэртэйш», — гээд, ехэ хэрзэгы сегүүгэйгээр, асууһаншье, бадашаһаншье янзатайгаар хандаба.

— Загарайн аймагай Нарата нютагһаа ерэһэн хүм даа, — гэжэ Сергей налгай зохидхоноор, энеэбхилэн байжа харюусаба. Тиихэдэнь хэдэн залуушуулай нэрэнүүдые дурдажа байжа, тэрээниие таниха гүш, энээниие таниха гүш гэжэ байгаад, Цыденов шэрүүнээр дээрэ дээрэһээнь асуужа оробо. «Танихаб, бултыень танихаб. Үгы, нихадаа юун болоо юм, натараа мушхөө мүрдөө хүмши?», — гэжэ Сергей асууха баатай оробоо. Тиихэдэнь Цыденов галзуурашаба. «Ондоо тээһээ, харин газарһаа Хэжэнгын голдо ерээд, Хэжэнгын хүнүүдэй урдаһаа үшөө игэжэ дуугарха зоригтойбши?», — гэһэн бэеэрээ, гэнэдхээжэ бэжэлдоод унагаажархиба. Саашадаа юун болоһонииинь мэдээжэ.

Залуу хүнүүдэй гаргаһан зэрлиг муухай аяг ааша тухай хэлэһэнэй һүүлээр анхарал хандуулмаар хэдэн асуудалнууд тухай бэшэнгүй байхын аргагүй болоно.

Цыденов, Нимбуев гэдэгүүд 1-дэхи классһаа 10-дахи класс хүрэтэр суггаа һураад, Хэжэнгын дунда һургуули дүүргэһэн байна. Тээд арбан жэл соо нэгэ һургуулида һуража гараһан аад, ёһотой һайн хүмүүжэл абаагүйень халагламаар. Цыденовэй «үреэһэн бөөрэ» Нимбуев институтда һуража байха юм. Тиигэбэшье сохюулжа унаад хэбтэһэн хүнэй дээрэһээнь нюдаргадажа, үдьхэлжэ, дэбһэжэ байха. Имэ муухай аяг аашатай, абари зантай амитан оюутан хэн болохоб? Мүнөө түрмэдэ һууһа байна гэжэ гүт? Үгы даа. Милициһээ табигдажа ерээд, институдта һуража байһаар. Тээд Нимбуев саашадаа институдта һураха, хармаан соогоо комсомолой билет хээд ябаха эрхэтэй гү?

«Хэжэнгын гол»... Хэжэнгын гол тухай дуулдадаг, дуулагдадаг. Буряад орон соогоо Хэжэнгын гол суутай. Энэнь һайн. Тээд Цыденов мэтын зарим залуу хүйхэрнүүд, хүн нэрэсэ алдаһан хүдхэшүүл зэрлиг муухай аяг аашаараа, арьяатан шэнги абари зангаараа, үлүү булуу үгэ хүүрээрээ Хэжэнгын голой нэрэ гутаана. Энэнь муу. Залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин һула байһан дээрэһээл имэ муу муухай юумэн болоно ха юм даа.

Цыденов Александр гэдэгэй гэмээ амсахань, харата муухай хэрэгэйнгээ түлөө хуулиин ёһоор хэһээгдэхэнь лабтай юм бэзэ.

Ц. ЦИДЕН.

ДОРЖО БАНЗАРОВ ТУХАЙ ЗҮЖЭГ ТАБИГДАХАНЬ

Эрхим бэлигтэ хүбүүдэймнай аха заха, Буряадаймнай түрүүшын эрдэмтэ, суута Доржо Банзаров тухай зүжэг поэт Николай Дамдинов бэшэжэ дүүргээ.

Һаяхан тэрэ шэнэ зохёолоо гүрэнэй Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай артистнарай ба ниислэл хотымнай олониитын түлөөлэгшэдэй урда уншаба.

Эрдэмтын ниитэ ажал ябуулгын, тэрэнэй шэнжэлхы ажалай ба тэмсэлэй, мүн ами наһанайнь һүүлшын шатануудые харуулһан тус зүжэгэй үйлэ Петербургда, Зэдэдэ, Эрхүүдэ болоно. Зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан Буряадай эрдэмтэд Ц... Нимаев, Г. О. Туденов, В. Ц. Найдако... тистнар, юрэ харагшад «Доржо Банзаро... һайн драма болоһые халуунаар дэмжээ, ... нэ зүжэгые энэ түрүүшын лэ унша... сценэ дээрээ табиха гэжэ шиидхээ. Реж... Сахиров: «Доржо Банзароваар» бидэ ... шэнэ сезоноо нээжэ, тэрэниие В. И. Ле... һөөр 100 жэлэй ойдо зорюулан. Буряа... шадта харуулхабди», — гэжэ мэдүүлбэ.

Ма...

ҺЭРЮУНДЭЭ БА НОЙРМОГТОО

(Хүхюу зугаа)

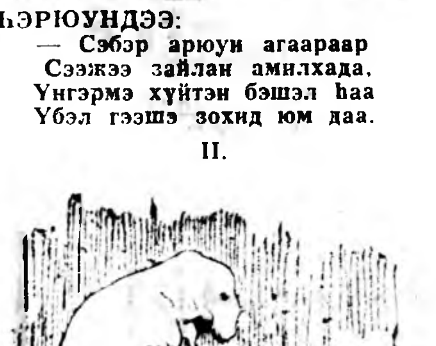
I.

ҺЭРЮУНДЭЭ:

— Сэбэр арюун агаараар
Сээжээ зайлан амилхада,
Үнгэрмэ хүйтэн бэшэл һаа
Үбэл гээшэ зохид юм даа.

II.

НОЙРМОГТОО:

— Шандаган дахаар хэн намай
Шагнаа бэлэй? Һананагүйб...
Али эжым оёо бэлэй гү?..
Али эсэгэм үгөө бэлэй гү?..

ФИБ ШИБ ХОЁР.

ХОЁР СЭСЭН

ОНТОХО...

Хадын хабшал газарта хоёр сэсэн уулзаба. Урдаһаа ерэгшэнь асуужа, хойноһоо ерэгшэнь харюусаба.

— Ши хаанаһаа, нүхэр, ябанабши?

— Шанзиин шара нуурһаа.

— Шанзиинш шара нуур шалбаагхан лэ бээзэ?

— Шалбаагханш һаань, хан гарууди һуухадаа, харагданагүй бэлэй.

— Хан гаруудиш гэжэ даа, булжамуурхан лэ гүб даа?

— Булжамуурханш һаа, хоёр ута даляараа гэр бараад һууна бэлэй.

— Гэрш гэжэ даа, урсахан лэ гүб даа?

— Урсаханшье һаа, газаа шаргал азаргын инсагаалхада дуулданагүй бэлэй.

— Шаргал азаргаш гэжэ даа, даагахан лэ гүб даа?

— Даагаханшье һаа, түйлай ехэ ашаа тээгээд, Болзоотын боро хүтэл дабажал ябана бэлэй.

— Болзоотын боро хүтэлш гэжэ даа, гүбээхэн лэ гүб даа.

— Гүбээхэншье һаань, түрүүшын хүнэй малгай һүүлшын хүнэй толгой дээрэ унажал ябана бэлэй.

— Малгайш гэжэ ... робшохон лэ гүб даа?

— Тойробшохоншье ... шэ, үглөөнэй жабар ... юм даа.

— Жабаршье гэж... шээхэн лэ гүб даа?

— Һэбшээхэншье ... сэсэн хүнэй хэлэнни... таһаржа унаһан б... хойноһоо ерэһэн сэ... ротой мэргээр хэл... даһаа ерэгшэнь үгэ ... дажа, малгайгаараа ... хёод арилба һэн гэ...

Г-Ж. НА...

бэшэжэ абааад ...

Яруунын «Победа...

ӨӨҺЭДЫНГӨӨ ТААБАРИ ДУРАДХАНАБДИ

Хүндэтэ редакци!

Танай газетын январиин 26-най номерто толилогдоһон хэдэн таабаринуудые таажа туршабабди. Тайлбаринуудынь имэ:

1. Модон эшэтэй һүхэ; 2. Мүнгэн гааһан; 3. Онгосо; 4. Манан, тооһон; 5 Сусалһаа тамхи аһааха; 6. Огторгой, одо мүшэд; 7. Ороoһо нюдэхэ; 8 Суурга; 9. Тулга; 10. Ошон.

Таабариетнай таажархёод, өөһэдынхеэ дурадханабди.

1. Эхэһээ гараһаар, эхынгээ оёһон барюул хараагүйб.

2. Хониниинь олон, хотониинь уйтан.

3. Ангаалайн басагад арадаа гэдэһэтэй.

4. Дээшээ һүүлтэй, доошоо толгойтой, гурбан хүлтэй.

5. Гарахада гаралсаха.
Ороходо оролсохо,
Амиды ябахада,
Аһалдаад лэ ябаха.

6. Хүндыдэ хүүенэ.
Хүтэлдэ найгана.

Хорло, Должид ГАЛСАНОВТАН.

Ахын аймаг.

РЕДАКЦИҺАА: Хорло, Должид Галсановтан манай газетын январиин 26-най номерто толилогдоһон арбан таабариин юһые зүб таагаа. «Зуун улаан ямаад соо зуудаг хара тэхэ» гэжэ таабариие «Ороoһо нюдэхэ» гэжэ тайлбарилаа. Нэрлэгдэшэ таабариин тайлбаринь хабшагаар сог хабшаха юм.

Гэхэ зуура, нэгэ таабариие нютаг нютагай зон ондо-ондоогоор таадаг байха юм. Магад, дээрэ хэлэгдэһэн таабариие Аха нютагаархин Галсановтанай хэлээшээр тайлбаридаг байжа болоо.

ПРАВДА БУР... МҮНӨӨДЭР... НОМЕ...

Нэгэдэхи хуудаһан... түрүүшын хабар» гэһ... вагай корреспонденц... Соведүүдые һунгаха ү... лагдаһан материалнуу...

Хоёрдохи хуудаһан... баяр» гэһэн корреспон... нэрнүүд ба хубисхал... скаягай статья. «Тал... һэн В. Мурхоновой ко... ци.

Гурбадахи хуудаһан... солодо хүртэхэш» гэһ... мовагай материал. Х... һаа мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһан... портаж. Шог ёгто мүр... холиуд.

МЭНДЭ АМАР, ХАБАР!

ЭТЮД

Бухэ нойроор унтажа байтараа, хүнэй үүдэ тоншохоһоо һэриишэбэб. Нюдөө нээхэдэмни, таһалга соомни үшөөл бүрэнхышэг байба. Тиимэһээ ямар амитан энэ хара үглөөгүүр намда хэрэгтэй байба гээшэб гэжэ гайхаад, дулаахан хүнжэл сооһоо:

— Хэн баа? — гээд, нойрмог хоолойгоор һурабаб.

— Үүдээ нээгыт, танайда Хабар айлшаар ерээ! — гэһэн үгэ харюудаа дуулабаб. Гайхаһандаа:

— Хэн?! — гээд, дахин һурабаб.

— Хабар! — гэһэн үгэ үүдэнэй саанаһаа элихэнээр соностобо. Бүри һонирхоод, һэмээхэн хоёр шэхээ барявд үзэбэб. Али унтаһан зандаа гээшэ гүб гэжэ һанаха зуураа, һуга харайн бодоод, үүдэндээ гүйжэ ошобоб.

— Хэнби гэнэбта даа? — гээд, шангаханаар һуражархибаб.

— Бү сухалдагты, Хабар гээшэлби даа. Танайда өөрын гээ түрүүшын үдэр бэлэглэжэ ерээ һэм! — гэбэл даа.

Тиихэдэнь хара эртүүр бодоһон үхибүүд лэ тоомоо гаһараа юм бэзэ гэжэ һанаагаа тэгшэлээд, үүдээ нээжэрхибэб. Урдаһаамни улаан шаргал наранай дулаахан элшэ, сэбэр тунгалаг агаар, модоной гүлгэнэй хангалтама үнэр гурбан үрдилдэн орошоод, багахан таһалгаарни дүүрэшэбэ. Тиихэдэнь лэ би энэ Хабар гээшэнь орошобо ха юм даа гэжэ шиидэбэб. Игэжэ һанахамнишье тэрэ, гэнтэ ара таладаа:

— Уряалгүйгөөр ерэһэндэмни хүлисэгты? — гэжэ хэлэхые дуулабаб. Тээд би өөрөөшье мэдэнгүй:

— Үгы, юун гэнэ гээшэбта, танние үдэрһөө үдэртэ хүлеэжэ байгаа һэм, — гэбэб. Гүйжэ ябаад сайгаа шанабаб.

— Үнихэн лэ ерэхэ һэн аад, үбгэн буурал Үбэлтэй арсалдажа сагаа барабаб, — гэжэ Хабар хэлэбэ.

— Хари, һаянай тэсэшэгүй хүйтэн болонол даа, — гэжэ би дуугарбаб.

Игэһээршье, Хабар бидэ хоёр бэе бэедээ дадажа, шарахан сай уужа байгаад, бага зэргэ ярилдабабди. Уданшьегүй институтдаа ошохо сагни ерэжэ, Хабарһаа асуубаб:

— Битнай номоо үзэхөө ошохомни, та хайшалхабта?

— Арсахагүй һаатнай, тантай ябалсаа һаа, гэжэ һанаа һэм, — гэбэ. Би дуратайхан зүбшөөбэб.

Үбэлэйнгөө пальто үмэдэхэ гэжэ байтараа, Хабарһаа һурабаб:

— Танай ерээ хада, үбэлэйнгөө пальто орхёо һаамни яахаб?

— Дураа мэдэгты, минитнай түрүүшын үдэрнүүд тиимэшье дулаан байхагүй, — гэбэ. Тиигээшье һаань, би һонин һуурэгөө гэжэ, хабарайнгаа пальто үмдэбэб.

Хүн зоноор үрдилдэн автобусто һуубабди. Автобус соо хүнүүд намай гайхалдан харанад. Тээд би доторoo яба гайхалдагты гэжэ сэдьхэн һуубаб. Тиигээд хажуудаа һууһан Хабартаа шэбэнэбэб:

— Та эдэ зондо халта нюураа харуулыт!

— Энэ дорoo, — гэбэ тэрэ.

Нээрээшье баймга хүн зоной: Ягаа дулаахан үглөө гээшэб. Үдэртөө бүри дулаархалтай. Мэдэһэн һаа, хабарайнгаа пальто үмэдэхэ юм аад, — гэжэ байгаад хөөрэлдэхые дуулабаб.

...Хабар бидэ хоёр лекцидэ һуунабди. Хабарни сонхын шэл дээрэ һууһан нимгэхэн мүльһэн зурагуудые хайлуулна. Тиигэжэ байтараа, зал соо һууһан студентнэрээр һонирхоо юм гү, хүн бүхэниие дулаахан үльһээраа эльбээд, эльбээд абаха юм. Энээнһээнь зарим нэгэн студентнэр таашаан унташана, нүгөөдүүлынь бүри хүсэ оролһондол, лекцинэ бэшэнэ.

Лекци дүүрэжэ, студентнэр газаашаа гүйлдэн гарабад.

— Хабар ерээл, хабар ерээл, харыш! — гээд, залуухан басаган альгаа дэлгэн, хүхюу жаргалтайгаар наран тээшэ һарбайба.

— Хабар намда түрүүшын ургы бэлэглэдэг! — гээд нүгөөдэ басаганиинь энеэбхилэн хэлэбэ.

— Хабарай дулаахан үдэрнүүдтэ хада уулаар зайхабди, хүсэ шадал орохобди, — гэлдэн хүбүүдшье хүхилдэнэ.

Эдэ хүхюу үгэнүүдые дуулахадаа, Хабар урмашан, баярлан зогсоо һэн.

— Ном үзэхэдэл хашартай саг ерэбэ даа, — гэжэ залхуу зарим студентнэр гонгинолдобод, тиихэдэнь айлшан Хабарнай эдэ хоб шагнажа гомдохонь гээшэ гү гэжэ ехэ айбаб. Харин талаан боложо, Хабар тэдэ нүхэдһөө холошог, гэрэй хушалтын саһа хайлуулаад, дуһал дуһалаар доошонь мухарюулжа байгаа һэн.

Хабар бидэ хоёр город соогуур зайнабди. Ябаһан, ороһон лэ газартаа Хабар өөрынгөө хангалтама үнэр орхихо юм. Үйлсөөр хүн зон хэзээ хэзээнэйхиһээ олон. Үхи хүүгэдэйшье шаг шууяа табилдаха, наадаха, намнасалдахань зутар. Залуу хүбүүд, басагад хоёр хоёроороо хүтэрэлдэн, Хабарай дулаахан элшэдэ эльбүүлэн, яаралгүйхэн гэшхэлнэд.

Эдэ бүгэдые харан һонирхон ябатараа, Хабартаа хэлэбэб:

— Танай ерэхые амитан зон аргагүй хүлеэдэг гээшэ ха даа. Харана гүт, ятараа хүхилдэнэ, зугаална, жаргана гээшэб!

Хабарни тээд юрэл миһэрхэдэжэ ябаба.

Игэһээршье үдэшын боро хараан тулажа ерэбэ даа. Гэнтэ Хабар «Прогресс» кинотеатрай хажуудаа ябатараа хэлэбэ:

— «Зай нигээд лэ минитнай түрүүшын үдэр дууһаба даа. Мүнөө битнай хүдөө нютаг гарахамни. Малшад дээгүүр ябахаб. Баяртай, нүхэр!».

— Баяртай, Хабар! Түрүүшынгээ үдэр намда бэлэглэһэндэтнай аргагүй хүхеэб! — гэжэ уяран хэлэбэб. Хабаршье намтай хахасаха дурагүй байһанаа мэдэрбэ:

— Бишье тантай уулзаһандаа ехэ баяртайб. Тиимэһээ тантай удаадахи үдэрнүүдээ бэлэг болгон баринаб. Хүхигты, жаргагты!

Би бүришье уярбаб:

— Талын малшадта һайн хүрэхыетнай юрөөнэб. Таниие минии буряад арад сагаан эдеэгээр угтажа байха! — гээд найдуулбаб.

Үнэхөөрөөшье тиигэдэг гээшэ бэшэ гүбди? Хабарайл ерэхэдэ һү тарагнай дэлбэрдэг лэ. Табан хушуута малнай үдэдэг, тэнжэдэг гээшэл. Тала тарялан дээгүүрнай трактор машина хүнхинэдэг, басагад, хүбүүднай ажалай хүгжэм зэдэлүүлдэг бэшэ аал?

Хабар ургы мүндэлдэг, хабар хурьган тэнжэдэг, хабар халуун шаг дуран түрэдэг. Имэһээнь лэ Хабарые хамаг амитан зон хүлеэдэг, хүндэлдэг гээшэ. Энэшье удаа хүндэтэ Хабар арад зондомни хэды шэнээн амжалта, жаргал, баяр асарагша ааб? Үнэнхэ зүрхэнһөө найданаб, үргэн Буряад Эхэ орон дээгүүрни ажалай амжалтанууд, наһанай жаргал, зүрхэнэй баяр мандахал байха!

Д. ДЫЛГЫРОВ.

СЭНХЭ... ЭКРАНУУД...

12 часһаа 14.30 ми... Москваһаа дамжуул... нутаһаа «Театр — «... гэһэн үхибүүдтэ ... дамжуулга. 12.45 му... доторхи һонин. 13.3... хүгжэмэй программа... таһаа 17 час хүрэтэр... часһаа 21 час хүрэт... дамжуулга. 17 часы... гэһэн телевизионно... 17.30 минутаһаа «... шамда» гэһэн дамж... һаа спорт. 18.30 ми... доторхи һонин. 18... «Уулзалга» гэһэн ... һайханай фильм (... рин). 19.35 минут... программа. 21 час... дэй уласхоорондын ... рюулагдаһан дамжуу... Удын телестуди ху... хэ. 21.45 минут... эжынэр, эгэшэнэр, ... рюулагдаһан концерт... нутаһаа 01.30 ми... Москваһаа дамжуул...

Редактор Ц. Ц. ...

Гор. Улан-Удэ... Управления по печ... Министров БурАССР... Н-00409. Зак...